ы ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

46-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

№ 289 (11888)
1968 оной декабриин 12, четверг

Сэн 2 мүнгэн

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Л. И. БРЕЖНЕВ ЧЕХОСЛОВАКИИН КОММУНИС ПАРТИИН ЦЕНТРАЛЬНА ХИНАЛТА-ШАЛГАЛТЫН КОМИССИИН ДЕЛЕГАЦИТАЙ УУЛЗАБА

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев КПСС-эй ЦК-гай уряалаар Советскэ Союзда ерэһэн КПЧ-гэй Центральна хиналта-шалгалтын комиссиин Түрүүлэгшэ М. Якешэй толгойлһон делегацитай уулзаба. Делегациин гэшүүдтэй Л. И. Брежневэй хөөрэлдөөн хани, халуун, оршон байдалда үнгэрөө.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй дэргэдэхи Партийна хиналтын комитедэй Түрүүлэгшэ А. Я. Пельше хөөрэлдөөндэ хабаадалсаа.

(ТАСС).

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ СЕССИ

ОСКВА. (ТАСС). СССР-эй долоодохи зарла- Верховно Соведэй Союзай Соведэй, Национальностьнуудай Соведэй хамтын заседани декаб- 10-ай 14 часта Кремлиин Ехэ ордон соо болоо.

ссиин президиумдэ нүхэд **Л. И. Брежневэй**, **Вороновой, А. П. Кириленкын, А. Н. Косыги-** **К. Т. Мазуровай, А. Я. Пельшын, Н. В. Под-** **ын, М. А. Сусловай, А. Н. Шелепинэй, Ю. В.** **роповой, В. В. Гришинэй, П. Н. Демичевэй,** **Кунаевай, П. М. Машеровай, В. П. Мжава-** **ын, Ш. Р. Рашидовай, Д. Ф. Устиновай, В. В.** **бицкиин, И. В. Капитоновой, К. Ф. Катушевай,** **Б. Н. Пономаревой, М. С. Соломенцевай** ерэхэдэнь, эндэ сугларагшад хани халуунаар угтаба.

Заседанинуудай залай балкон дээрэ—олон тоото айлшад, нийслэл хотын ба областиин ажалшадай түлөөлэгшэд. Ложонуудта — гадаадын дипломадууд, совет болон хилын саанахи оронуудай корреспондентнүүд.

СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй Түрүүлэгшэ **И. В. Спиридонов** заседани дээрэ түрүүлэгшээр һууба.

«СССР-эй арадай ажахые 1969 ондо хүгжөөхэ гүрэнэй түсэб тухай» элидхэл СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, СССР-эй Госпланай Түрүүлэгшэ депутат **Н. К. Байбаков** хээ.

Удаа тээнь СССР-эй финансын министр **В. Ф. Гарбузов** «СССР-эй 1969 оной гүрэнэй бюджет тухай, СССР-эй 1967 оной гүрэнэй бюджедэй гүйсэдхэл тухай» элидхэл хэбэ.

СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй ба Национальностьнуудай Соведэй хамтын заседани энээгээр дүүрээ.

Сесси декабриин 11-дэ хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлбэ.

(ТАСС).

СССР-эй АРАДАЙ АЖАХЫЕ 1969 ОНДО ХҮГЖӨӨХЭ ГҮРЭНЭЙ ТҮСЭБ ТУХАЙ

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, СССР-эй Госпланай түрүүлэгшэ депутат Н. К. БАЙБАКОВОЙ хэһэн элидхэл

эй Верховно Соведэй мүнөө байгаа сесси манай арадай эй шэнэ дэбжэлтын орнон зарлагдаһан байна гэжэ э хэлээ. Манай парти болон е байгуулһан В. И. Ленинэй р 100 жэлэй ойе эрхимээр түлөө бүхы орон доторнай е мүрысөөн дэлгэрээ. Пред- ба барилгануудай, колхоз, дай коллективүүд түүхэтэ рые үйлэдбэриин горитой нуудаар үттаха—табан жэ- ые болзорһоонь урид дүүр- жэ оролдоно.

жэ байгаа 1968 он хадаа экономико, эрдэм наука бо- л культурые хүгжөөхэ, со- дэй һуудал байдалые һай- а хэрэгтэ горитой амжалта- жэл болоо. Манай арад XXIII съездын шиидхэбэ- е дүүргэхын түлөө тэмсэл- э шухала алхам хээ.

эгшэ жэлдэ, СССР-эй Вер- оведэй гурбадахи сесси дээрэ, ло бэелүүлэгдэхэ түсэбтэй 969—1970 онуудта СССР- микые хүгжөөхэ гол хараа баталагдаһан байгаа гэжэ Байбаков мэдээсэбэ. СССР-эй Соведэй табадахи сессиин СССР-эй Министрнүүдэй табиһан СССР-эй арадай ерэхэ жэлдэ хүгжөөхэ гүрэ- эй проект хадаа экономи- өөхэ тушаа гурбадахи сес- э баталагдаһан гол хараа най үндэһөөр, тиихэдэ 1968 эбэй дүүргэгдэхэ байһые абажа зохёогдоһон, тэрэнһэ- эргшэ жэлдэ СССР-эй Вер- оведэй заседанинууд дээрэ үдай оруулһан дурадхал- шүүмжэлхы ажаглалтануу- раада абалсан, зохёогдоһон м.

эй арадай ажахые хүгжөөхэ табан жэлэй түрүүшын гур- дэ түйлагдаһан амжалтану- лэ үндэһэ баримта болгон. эй түсэбэй проект табигда- а. Энэ түсэбэй проект догоор партиин XXIII съездын ринүүдые улам саашадань тушаа тодорхой хэмжэ- ээлагдаанхай.

жэлэй түсэбэй дүүргэлтын абтаһан дүнгүүд дээрэ э тобшохоноор тогтон хэ- 968 оной түсэбэй дүүргэлтын эхи дүнгүүд хадаа бүхы р ба бүхы союзна республиканuудаар энэ түсэбэй гол даалгабаринууд амжалтатайгаар дүүргэгдэжэ байна гэжэ СССР-эй Верховно Соведтэ элидхэхэ арга нүхэсэл олгоно гээд тэрэ мэдүүлээ.

1968 ондо национальна доход үнгэрэгшэ жэлэйхитэй сасуулбал гүхайлхада 7,2 процентээр ургаха юм. Харин түсэбөөр 6,8 процент хараалагдаһан юм. 1967 онойхитой сасуулбал, промышленна үйлэдбэриин хэмжээн 8,3 процентээр (түсэбөөр 8,1 процент) ехэ болоо.

1968 ондо экономическа реформо улам саашадаа бэелүүлэгдэжэ байгаа. Мүнөө үе хүрэтэр түсэблэлгын ба экономическа урмашуулгын шэнэ гуримда 26 мянга үлүүтэй промышленна предприятинууд оруулагданхай. Тэдэнэй хубида промышленна үйлэдбэриин бүхы хэмжээнэй дүрбэнэй гурбан хуби шахуунь, ашаг олзын 80 процентнь хүртэнэ. Шэнэ эрхэ байдалда оруулагдаһан предприятинууд 3 жэлэй турша соо түсэбһөө үлүүлэн 9 миллиард гаран түхэригэй продукци, 2 миллиард гаран түхэригэй ашаг олзо үгэһэн байха юм.

Реформо хадаа предприятинуудта хэглэдэг бүхы экономическа хүдэлмэриин хэмжээндэ, тэрэ тоодо завод доторой түсэблэлгэ ба бүридхэлгын байдалда һайнаар нүлөөлөө.

Хүдөө ажахымнай оронд хэрэгтэй продукци жэлһээ жэлдэ улам ехээр үйлэдбэрилнэ, тэрэнэй материально-техническа хүсэ хэрэгсэлынь улам бэхижэнэ. Үни удаан саг соо байха хубилашагүй түсэбүүдые тэгтооһоной үндэһэ һуури дээрэ хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэлгын шэнэ политикада ороһон ушар өөрыгөө бүри мүһэн харюулаа. Мүнөө 1968 ондо хүдөө ажахыһаа абтаха бүхы продукци 80 миллиард түхэригтэ хүрэхэ байна. Манай ороной бүхы түүхэ соо иимэ үндэр ехэ хэмжээн түйлагдаагүй юм.

Ашаа шэрэхэ түсэбүүдые транспортын али бүхы һалбаринууд мүн лэ дүүргэнэ.

Али бүхы һомололтые оруулалсан, капитальна һомололгын ниитэ хэмжээн мүнөө жэлдэ 61,6 миллиард түхэриг шахуу болохо юм. Энэнь 1967 оной турша соо бодото дээрээ дүүргэгдэһэнһээ 8,5 процентээр ехэ болоно. Тиихэ зуура гүрэнэй централизованна капитальна һомололгын хэмжээн 13 миллиард түхэриг гэхэ гү, али 1967 онойхиһоо 4,8 процентээр ехэ болохо байна.

КПСС-эй ЦК-гай сентябриин (1967 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдэй ёһоор арад зоной һуудал байдалые һайжаруулха тушаа горитой хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдээ. Улад зоной бодото олзо нилээд ехээр дээшэлээ. Тиихэ зуура хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай салин хүлһэн 7,6 процентээр ехэ болохо, тиихэдэ колхозникуудай мүнгөөр ба продуктаар абадаг ажалай дунда зэргын түлөөһэн 6,5 процентээр ехэ болохо юм.

1968 ондо дүн хамта 106 миллион дүрбэлжэн метр талмайтай гэр байранууд баригдаха байна. 11 миллион шахуу хүнүүд шэнэ гэрнүүдтэ нүүжэ орохо, өөһэдынгөө гэр байрын байдалые һайжаруулха юм. 1968 ондо һомололгын али бүхы һалбаринуудаар гэр байрануудай барилгада һомологдохо капитальна һомололго 5 процентээр ехэ боложо, дүн хамта 10,2 миллиард түхэригтэ хүрэхэ жэшээтэй. Энэ хадаа КПСС-эй XXIII съездын Директивэнүүдтэ хабаатай тоосоонууд соо энэ жэлдэ хараалагдаһанһаа ехэ болоно.

Хүүгэдэй саадууд болон яслинуудта хүмүүжэдэг хүүгэдэй тоо тухайлхада 9 миллион хүрэтэрөө олошорхо байна.

Арадай ажахые һайнаар хүтэлбэрилдэг болохо тушаа һүүлэй жэлнүүдтэ парти, правительствын хараалһан хэмжээнүүдые бодотоор бэелүүлһэн ушар табан жэлэй түрүүшын гурбан жэлэй турша соо экономикын шэнэ дэбжэлтэ түйлаха, экономическа гол хараа түсэбүүд тушаа КПСС-эй XXIII съездын Директивэнүүдээр хараалагдаһан ургалтын хурдабшалгые үлүү гараха арга боломжо олгоо бшуу.

3 жэлэй турша соо промышленна продукциин хэмжээн 30 шахуу процентээр ехэ болохо, тиихэ зуура арадай хэрэглэмжын эд бараа бүтээлгэ 28 процентээр ехэ болохо юм. Энэ хадаа түсэбтэ даалгабаринуудһаа һурагтүй дээшэ болоно. 1000 гаран шэнэ томо предприятинууд ашаглалгада үгтөө.

1966—1968 онуудай турша да хүдөө ажахыһаа абтаха али бүхы продукциин хэмжээн дунда зэргээр жэл бүри 78 миллиардһаа үлүү түхэригөөр гэхэ гү, али энээнэй урдахи гурбан жэлэй туршада жэл бүри дунда зэргээр абтаһан продукциин хэмжээнһээ 17 процентээр ехэ болохо юм.

Эдэ 3 жэлэй турша соо дүн хамта 313 миллион дүрбэлжэн метр талмайтай гэр байранууд баригдаха. Тиигэжэ манай ороной 30 миллион үлүүтэй эрхэтэд гэр байрынгаа эрхэ байдал һайжаруулха болоно.

Энээнтэй хамта промышленностьда үшөөл олохон тооной предприятинууд үйлэдбэриингөө түсэбүүдые дүүргэнэгүй, тиимэһээ шэнэ техникэ нэбтэрүүлхэ түсэб дүүргэгдэнэгүй гэжэ элидхэлшэ тэмдэглээ. Продукциин шанар һайжаруулгада ёһотой анхарал хандуулагданагүй. Промышленность болон транспортда ажахын реформо бэелүүлһэнһээ үшөөл хүсэдөөр үрэ дүнгүүдые абанагүйбди, КПСС-эй ЦК-гай сентябриин Пленумэй (1965 он) шиидхэбэринүүд дотор хараалагдаһан хэдэ хэдэн дүрим баримтанууд үшөөл удаанаар бэелүүлэгдэнэ. Хүдөө ажахы дээрэ абажа харабал, хүдөө ажахын техникэ үшөөл бирагүйгөөр ашаглагдана, тэрэнние саг болзорһоонь урид ашаглахаяа болидог ушар үсөөн бэшэ үзэгдэнэ. Гүрэнэй централизованна һомололгын мүнгөөр бэелүүлэгдэдэг капитальна барилгаһан түсэб дүүргэлгэдэ үзэгдэдэг гэгдэл үшөө хүсэдөөр дабагдаагүй байһаар. Гүрэнэй централизованна эдэ һомололгонууд хадаа, хэнэйшье, мэдэһээр, нэн түрүүн үйлэдбэриин шэнэ хүсэнүүдые байгуулгада зорюулагдадаг ха юм. Эдэ хүсэнүүд шухалын шухала арадай ажахын хубаарилгые, һалбаринууд хоорондын зүб хубаарилгые болон ниитын бүхы үйлэдбэриин аша үрые дээшэлүүлхэ ябадал хангаха ёһотой бшуу.

Эдэ дурсагдаһан дутагдалнуудые усадхаха тушаа, илангаяа капитальна барилгын, шэнэ хүсэнүүдые ашаглалгын дутагдалнуудые усадхаха, хэрэгтэ хэрэгтүй гаргашануудые усадхаха, ажахыгаа хүтэлбэрилэлгын хэмжээе дээшэлүүлхэ ба гүрэнэй журам бэхижүүлхэ тушаа нүлөө ехэтэй хэмжээнүүдые СССР-эй министерствэнүүд ба зургаанууд, союзна республиканuудай Министрнүүдэй Соведүүд абаха ёһотой.

СССР-эй арадай ажахые 1969 ондо хүгжөөхэ түсэбэй ёһоор промышленна болон хүдөө ажахын үйлэдбэриие улам саашадань ехэ болгохо, ороной экономическа болон өөрыгөө хамгаалха хүсэ шадалые бэхижүүлхэ, арад зоной һуудал байдалые һайжаруулха ба бүхы союзна республиканuудай экономико болон соёл культурые дэбжээхэ ябадал хараалагдана.

Тэрэнэлэн ниитын үйлэдбэриин һалбаринууд боложо хубаардаг бүридэлые улам саашадань нарижуулан һайжаруулха, ашаг үрэ ехэтэй болгохо тушаа хэмжээ ябуулганууд хараалагданхай.

Хэрэглэмжэ ба нөөсэлгэдэ хэрэглэгдэдэг национальна доход ерэхэ жэлдэ 6,5 процентээр ехэдхэгдэхэ гэжэ хараалагдана. Тиихэ зуура национальна доход доторхи хэрэглэмжын жасын ниитэ хэмжээн нэгэ бэга ехэ болохо байна.

Түсэбэй ёһоор арадай ажахыда эрдэм наукын ба техникын түйлалтанууд үргэнөөр нэбтэрүүлэгдэхэ, үйлэдбэриие эмхидхэхэ ба хүтэлбэрилхэ түхэл арганууд нарижуулан һайжаруулагдаха, тиигэһэнэй ашаар ниитын ажалай бүтээсын бүри хурдан түргэн ургалта хангагдаха гэжэ хараалагдана. Технико-экономическа үрэ дүнгүүдээрээ мүнөө үеын техникын хэмжээндэ таарамаар лэ промышленна продукциин олохон шэнэ зүйлнүүдые үйлэдбэрилдэг болохо гэжэ хараалагдана. Эрдэм наукын ба техникын түйлалтануудые нэбтэрүүлхэ тушаа арадай ажахыда горитой ехэ хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдэхэ байна. Ерэхэ жэлдэ оронноймнай научна эмхи зургаанууд үргэн ехэ научна шэнжэлгэнүүдые хэхэ юм.

СССР-эй министерствэнүүд ба зургаанууд өөһэдынгөө мэдэлдэ байһан научна эмхи зургаануудай ажал ябуулгые һайжаруулха тушаа хэмжээнүүдые абаха, научна шэнжэлгэнүүдые үндэһэ баримтагүйгөөр дахинаа дабтаха, мүн шухала удха шанаргүй эрдэм шэнжэлгын хүдэлмэринүүдые хэхэ ябадалые болюулха, эрдэм наукын ба техникын түйлалтануудые арадай ажахыда нэбтэрүүлхэ болзорые эрид хорооха ябадал хангаха уялгатай. «Научна организацинуудай хүдэлмэриин аша үрые дээшэлүүлхэ, эрдэм наукын ба техникын түйлалтануудые арадай ажахыда түргөөр хэрэглэдэг болохо тушаа хэмжээ ябуулганууд тухай» гэһэн КПСС-эй ЦК-гай ба СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй баталан абаһан тогтоол энэл зорилгодо шэглүүлэгдэнхэй.

Арадай ажахын али бүхы һалбаринуудта ажалай бүтээсын ургалтые хурдадхаха тээшэ 1969 ондо бэелүүлэгдэхэ шухалын шухала зорилгонуудай нэгэниинь мүн гэжэ Н. К. Байбаков онсолон тэмдэглээ.

1969 ондо ниитын үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ тушаа шухала ондоошье хэдэ хэдэн хэмжээ ябуулгануудые СССР-эй министерствэнүүд ба зургаанууд, союзна республиканuудай Министрнүүдэй Соведүүд бэелүүлхэ уялгатай.

Промышленностиин 1969 ондо худалдаха продукциин хэмжээ 317,7 миллиард түхэригөөр хараалагдана гэжэ СССР-эй Госпланай түрүүлэгшэ мэдээсээ. Промышленна продукци үйлэдбэрилгын бүхы дээрээ 7,3 процентээр ургаад байхада, үйлэдбэриин хэрэгсэлнүүдые үйлэдбэрилгэ 7,2 процентээр, хэрэглэмжын зүйлнүүдые үйлэдбэрилгэ 7,5 процентээр ехэ болохо юм. Электроэнергетикын продукци 8 процентээр, машина бүтээлгын ба металл болбосоруулгын—9,7 процентээр, химическэ промышленностиин—10,4 процентээр, хүнгэн промышленностиин—7,5 процентээр ехэ болохо байна.

(Түгэсхэлынь. 2-дохи нюурта)

МОСКВА. **СССР-эй Верховно Соведэй долоодохи зарлалай табадахи сесси. Союзай Соведэй ба Национальностьнуудай Соведэй хамтын заседани.**

Фототелеграфаар абтаба.

ХУДАЛДАА НАЙМААНАЙ ХҮДЭЛМЭРИ ҺАЙЖАРУУЛХА

СССР-эй Арадай хиналтын комитет СССР-эй Худалдаа наймаанай министерствэтэй, ВЦСПС, Центросоюзтай хамта союзна республиканuудай худалдаа наймаанай министрнүүдэй, республиканска ба областьнуудай зарим потребсоюзуудай түрүүлэгшэнэрэй, профсоюзуудай Соведэй, арадай хиналтын органуудай түлөөлэгшэдэй, мүн эдеэ хоолой, мяханай ба һүнэй, хүнгэн промышленностиин загаһа олзоборилдог ажахын, барилгын материалнуудай промышленностиин, целлюлозно-саарһанай промышленностиин, хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленностиин, ажаһуудалай приборнуудаар хангаха машина бүтээдэг промышленностиин хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөө үнгэргэбэ.

Ажалшадай дунда худалдаа наймаа һайжаруулха тухай парти, правительствын заабаринуудые дүүргэлгэтэй холбоотой асуудалнууд зүблөөн дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ. Урда тээнь худалдаа наймаанай, ниитын эдеэ хоолой предприятинуудай хүдэлмэри хаа хаанагүй шалгагдаһан байна.

Хотонуудта, хүдэлмэришэнэй тосхонуудта, хүдөө нютагуудта хэдэн мянган шэнэ магазинууд, ниитын эдеэ хоолой предприятинууд, складууд, оптово баазанууд, холодильнигууд һүүлэй жэлнүүдтэ ашаглалгада оруулагдаа гэжэ шалгалта харуулна. Хүн зондо таарамжатай худалдаа наймаанай шэнэ онол арганууд, худалдаа наймаагаар хангалгын нэмэлтэ шэнэ зүйлнүүд бүри үргэнөөр нэбтэрүүлэгдэдэг болоо. Тиигэһэнэй ашаар худалдан абагшадай эрилтэнүүдые бүрин дүүрэнээр хангаха арга олдоно.

Шалгалта хэхэ үедэ магазинууд ба столовонуудые заһабарилха, шэгнүүр хэрэглэлгын гурим һайжаруулха тодорхой хэмжээнүүд абтаа, худалдаа наймаанай хүдэлмэридэхи түрүү дүй дүршэл согсолон дэлгэрүүлэгдээ.

Худалдаа наймаанай хүдэлмэридэ дайралдадаг дутуу дунданууд бүхы талаһаа зүблөөн дээрэ хаража үзэглөө, худалдаа наймаанай, ниитын эдеэ хоолой предприятинуудые үргэдхэхэ, тэдэнэй материально-техническэ хангалга һайжаруулха, хүнлэ хүдэлмэри оньһожоруулха, худалдаа наймаанай түрүү арганууды нэбтэрүүлхэ, худалдаа наймаанай техникэ заһабарилха газарнуудые хүгжөөхэ һайшаалтай дурадхалнууд оруулагдаа. Мүн эд бараа саг дарыдань худалдаа наймаанай газарта хүргэхэ, эд бараа оптово баазануудта абаашадаг предприятинуудай харюусалга дээшэлүүлхэ тухай эрилтэнүүд табигдаа.

Хүн зондо шухала хэрэгтэй эд бараанай шанар һайжаруулха ба тэрэниие ехээр зөөхэ, мүн хэһэг хэһэгээр багсалһан бараа гаргалга үргэдхэхэ асуудалнуудаар хүнгэн, эдеэ хоолой, мяханай ба һүнэй промышленностиин министерствэнүүдэй урда эрилтэ табижа байһанаа зүблөөндэ хабаадагшад мэдүүлээ. Эд бараа хэһэг хэһэгээр багсалха ба тэрэниие орёохо материалнуудые хэхэ түхеэрэлгэ гаргаха даабаряа муугаар дүүргэжэ байһан, химическэ, целлюлозно-саарһанай промышленностьда, хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленностьда, ажаһуудалай приборнуудай промышленностьда хэрэгтэй машинануудые бүтээдэг министерствэнүүд шүүмжэлэгдээ.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо К. Т. Мазуров зүблөөнэй хүдэлмэридэ хабаадалсаа.

„КОСМОС-258“ дэгдээгдээ

(ТАСС-ай мэдээсэл)

Дэлхэйе тойрон ниидэхэ «Космос-258» гэжэ ээлжээтэ хэмэл одон 1968 оной декабриин 10-да Советскэ Союзһаа дэгдээгдээ.

ЭДЭБХИТЭЙ ХОЁР

Иван Ибрагимович Хасанов слесарь-гагнуурша юм. Өөрынгөө гол даабари дүүргэхэтээ хамта уралан нарижуулгын ажалда эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг. Шэнэ-Бэрээнэй заһабарилгын-механическа заводой слесарь-гагнуурша И. И. Хасанов үнэтэ олон дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлнэ, уралан нарижуулагшадта нүхэр ёһоной туһаламжа хүргэнэ. Мүн тэрээнтэй сугтаа хүдэлдэг Ефсей Фирсантьевич Афанасьев ажалдаа эдэбхи үүсхэл гарган ажаллана. Байгша оной эхинһээ хойшо тэрэнэй дурадхалнууд 1000 түхэригэй арьбалалта заводто үгэһэн байна.

Эдэ хоёр уралан нарижуулагшад Улаан-Үдэдэ һаяхан үнгэргэгдэһэн автомобилистнүүдэй конференцидэ хабаадалсаа. Тэдэнэй уралан нарижуулгын ажал конференциин выставкэдэ харуулагдажа, эндэ сугларагшадай анхарал хандуулаа.

Заһабариин элдэб хүдэлмэри хэдэг заводто уралан нарижуулгын дурадхал ехэ аша туһатай юм. Тиимэһээ заһабари хэгшэд, автомашинын жолоошод эдэ хоёр нүхэдэй ажалаар һонирхоо; үнэтэ дурадхалнуудтайнь танилсаа.

В. КОНСТАНТИНЕНКО.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: И. И. Хасанов (зүүн гарһаа) өөрынтөө нүхэр Е. Ф. Афанасьевтай хөөрэлдэжэ байна.

С. ЦЫДЫПОВЭЙ фото.

БурАССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗ

НҮХЭР И. В. ЧЕНКИРОВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Буряад орондо Совет засаг байгуулгада габьяатай байһанайнь түлөө, республикын ниитэ-политическэ ажабайдалда эдэбхитэйгээр хабаадаһыень тэмдэглэн, мүн 70 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, нүхэр **Ченкиров Иван Васильевичые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретариин түлөө, Президиумэй гэшүүн Ф. БУДАЖАБЭ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1968 оной декабриин 10.

НҮХЭР Н. К. БАЙБАКОВОЙ ЭЛИДХЭЛЭЙ ТҮГЭСХЭЛ

(Түгэсхэл. Эхининь 1-дэхи нюурта)

Энэ хадаа арадай ажахыда хэгдэдэг ажалай электрын элшэ хүсөөр бүтээгдэдэг хубиие улам ехэ болгохо, үйлэдбэриие оньһожоруулгын, автоматизацилһанай ба химизацилгын үндэһөөр арадай ажахые техническэ талаарнь шэнэдхэн зэбсэглэхэ ябадал, научно-техническэ революциин эрилтын ёһоор үйлэдбэриин гол фондынуудые бүри түргөөр шэнэдхэхэ, материалнуудай, түүхэй эд, түлишэ болон бэлэн болоһон хэрэгсэлнүүдэй шэнэ, бүри ашаг ехэтэй янза түхэлнүүдые нэбтэрүүлхэ ябадал хангаха байна бшуу. Үйлэдбэриие саашадань ашаг үрэ ехэтэй болгохо тушаа һалбаринуудай бүридэлдэхи дабшалтанууд манай экономикын хүгжэлтын хурдабшалгада, арадай ажахын бүхы һалбаринуудай хүдэлмэриин технико-экономическа үрэ дүнгүүдые һайжаруулгада һэжэглэлтэгүй горитой нүлөө үзүүлхэ байха.

Ажалай бүтээсые дээшэлүүлгэ, продукци бүтээлгэдэ материал гаргашалгые хороолго, хэрэгтэ хэрэггүй гаргаша болон гээлтэнүүдые усадхалга хадаа үйлэдбэриин гаргашануудые улам саашадань бага болгоһоной ашаар промышленностьһаа абталаг ашаг олзые 14 процентһээ ехээр дээшэлүүлхэ байна.

Үйлэдбэриин хүгжэлтые промышленностиин түс түс һалбаринуудаар тайлбарилан байжа элидхэлшэ харуулаа.

Түлишын-энэргетикын һалбаринуудта электрын элшэ хүсэ үйлэдбэрилгэ ба газ малтан абалга үлэмжэ хурдан түргэнөөр хүгжэхэ байна. Электрын элшэ хүсэ үйлэдбэрилгэ 17 миллиард киловатт-часаар ехэ болэжо, хамта 687 миллиард киловатт-часта хүрэхэ юм. Электрын элшэ хүсые эды шэнээнээр үйлэдбэрилдэг болохын тулада 12,1 миллион квт шэнэ энергетическэ хүсэнүүдые ашаглалгада оруулха гү, али энэ жэлэйхидэ орходоо 20 процент ехэ хүсэнүүдые ашаглалгада оруулха ябадал хараалагдана.

Электрын элшэ хүсэ эды шэнээн хэмжээгээр үйлэдбэрилөөд байхада арадай ажахын хэрэглэмжые хангаад, 1969 ондо электрын элшэ хүсэ промышленностьда, тухайлхада 7 процент, хүдөө ажахын үйлэдбэридэ — 11,5 процент, городуудай улад зоной коммунально-ажаһуудалай хэрэглэмжэдэ — 9,4 процент, хүдөөгэй улад зоной хэрэглэмжэдэ 11,4 процент үлүү ехээр хэрэглэхэ арга болможо олгоно. Гэбэшье зарим томо промышленна центрнүүдтэ, илангаяа СССР-эй Европодохи хубида, электрын элшэ хүсэ хэрэглэгшэдые хангалгада зарим тэды бэрхэшээл тохёолдохо байна. Энэ ушар хадаа электрын элшэ хүсэ гамтайгаар гаргашалха тушаа хэдэ хэдэн хэмжээнүүдые бэелүүлхэ гэһэн эрилтэ министерствэнүүд ба зургаануудай үмэнэ, тэрэшэлэн предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй үмэнэ табина.

Түлишын балансын бүридэлдэ сагшанхи һайжаралта үзэгдэхэ байна. Нефть ба газ малтан абалгые бүлюу түргэнөөр хүгжөөһэнэй эсэстэ, түлишын гол зүйлнүүдэй ниитэ хэмжээндэ тэдэнэй эзэлдэг хуби 1968 ондо 57,5 процент байгаа һаа, 1969 ондо 59,5 процент хүрэтэрөө дээшэлхэ байна.

1969 ондо бүхыдөө 326,5 миллион тонно нефть малтан абтаха юм. Баруун Сибириин ба Казахстанай хэбтэшэнүүдэй ашаар нефть малтан абалгын ехэнхи ургалта туйлагдахаар хараалагдана. Тиихэ зуураа Баруун Сибирьтэ малтагдадаг нефтиин хэмжээн жэлэй турша соо 57 процентээр ехэ болоод, хамта 9 миллион гаран тонно болохо юм.

Мүн нефть бүйлүүлгын хэмжээн ехэ болохо ушартай. Тиихэ зуураа бүйлүүлагдадаг нефтепродуктнуудай шанар нилээд һайжарха байна.

Газай промышленность улам саашадаа хүгжэхэ. Газ малтан абалгын ба үйлэдбэрилгын хэмжээн 8 процентээр дээшэлээд, 185,8 миллиард кубометр болохо жэшээтэй.

Нефть болон газ дамжуулан абаашахын тулада шэнэ магистральна нефтепродуктопроводууд ба газопроводууд ашаглалтада үгтэхэ болоно. Тэдэнһээ дүн хамта 8,3 мянган километрһээ үлүү утатай һалаа соргонууд татагдаха юм. Томо промышленна центрнүүдтэ дүтэхэнэ оршодог газар доорохи газай хэбтэшые чилээд үргэдхэхэ гэжэ хараалагдана.

Нүүрһэ малтан абалга, нэмэлтэ даалгабариие хараада абаһан, 595,3 миллион тонно гэхэ гү, али тухайлхада мүнөө жэлэй хэмжээндэ байха болоно.

Нефтепродуктнуудай зарим зүйлнүүдэй талаар арадай ажахын хэрэглэмжэ, тэрэшэлэн нүүрһэнэй талаар СССР-эй Европодохи хубиин зарим районуудай хэрэглэмжэ үшөөл хүсэдөөр хангагдангүй гэжэ тэмдэглэхэ шухала. Энэ ушар хадаа промышленностиин түлишын һалбаринуудай хүдэлмэрилэгшэдые хараалһан даалгабаринуудаа имагтал дүүргэхэ бэшэ, харин үлүүлэн дүүргэхэ ябадал хангахыень уялгална.

Ерэхэ жэлдэ хара металлургиин предприятинуудта булад хайлуулгые 112,6 миллион тонно хүргэхэ, бэлэн прокадые 78 миллион тонноодо, булад хоолойнуудые 11,5 миллион тонноодо хүргэхэ гэжэ хараалагдана.

Тоогой талаар иимэ ургалтатай хамта шанарыень һайжаруулха, ассортиментыень үргэдхэхэ, прокадай шанартай зүйлнүүдые ехээр бүтээдэг болохо тушаа хэдэ хэдэн хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдэхээр хараалагдана. Тиигэжэ прокат гаргашалгын удельнэ нормонь бага болгогдохо.

Үнгэтэ металлургида алюмини, зэд, никель, цинк, тэрэшэлэн легированно металл, полупроводниково материалнууд болон бусад продукци ехээр үйлэдбэрилэгдэдэг болохо. Глинозем ехээр үйлэдбэрилхэ гэээшэ шухала зорилго зандаа үлэхэ байна.

Химическэ ба нефтехимическэ промышленность урдынхидаал мэтэ хурдан түргэнөөр хүгжэхэ юм. Пластическа масса, синтетическэ дабирхай үйлэдбэрилгэ ерэхэ жэлдэ 14,5 процентһээ үлүүтээр ехэ болохо, тэрэ тоодо полистирол — 44 процент, полиэтилен — 34 процент, минеральна утэгжүүлгэ — 8,7 процент, синтетическэ каучук — 10 шахуу процент ехээр үйлэдбэрилэгдэхэ юм.

Энээнтэй хамта химическэ продукциин шанаршье һайжарха.

Минеральна утэгжүүлгэ үйлэдбэрилгые хүгжөөлгэдэ зорюулагдаһан капитальна һомололгонууд ерэхэ жэлдэ 55 процентээр дээшэлхэ, 13 миллион шахуу тонно үйлэдбэрилхэ гэхэ гү, али һүүлшын жэлнүүдтэ ашаглалгада оруулагдаһанһаа 2—2,5 дахин ехэ хүсэнүүдые үйлэдбэридэ оруулхаар хараалагдана гээд Н. К. Байбаков мэдээсээ. Иимэ хэмжээнэй хүсэнүүдые ашаглалгада оруулха ябадал һүүлэй жэлнүүдтэ үзэгдөөгүй.

Арадай ажахые мүнөө үеын бүтээсэ ехэтэй ба ажал хэхэ хямда сэнгэй хэрэгсэлнүүдээр зэбсэгжүүлхын түлөө гол харюусалга машина бүтээлгэдэ, металл болбосоруулгада даалгагданхай. Энэ зорилгоһоо уламжалан, машина бүтээлгэ ба металл болбосоруулгые 1969 ондо хүгжөөлгын гол шэглэлынь, урдынхидаал мэтэ, техническэ талаараа үлэмжэ һайн, шэнэ машина, түхеэрэлгэ болон приборнуудые зохёон байгуулга, ашаглалга ба бүтээлгэ, тэдэнэй шанарые ба найдамтай һайн байлгыень дээшэлүүлхэ ябадал мүн болоно.

Станок бүтээлгын ба инструментальна промышленностьда бүри шэб шэнэ түхэлэй станок, машина болон инструментнүүдые бүтээхэ, тэдэнэй бүридэлые һайжаруулха ябадал хараалагдана.

Электротехническэ промышленностьда шэнэ, үлэмжэ һайн полупроводниково преобразовательнуудые бүтээлгэ илангаяа ехээр хүгжөөгдэхэ гэжэ хараалагдана. Тэрэшэлэн элшэ хүсэнэй двигательнууд олоор бүтээгдэдэг болохо.

Приборнууд болон автоматизациин хэрэгсэлнүүдые үйлэдбэрилгэ 14 процентһээ ехээр дээшэлхэ, харин тоо бодолгын техникын хэрэгсэлнүүдые үйлэдбэрилгэ 31 процентээр ехэдхэгдэхэ байна.

Прибор бүтээлгэдэ промышленностьда хэрэглэгдэхэ шэнэ приборнууд болон автоматизациин хэрэгсэлнүүд, хүтэлбэрилгын системэнүүд ашаглагдаха юм.

Барилгын организацинуудые, промышленность болон хүдөө ажахые оньһожоруулгын хэрэгсэлнүүдээр зэбсэгжүүлхэ зорилгоор экскаваторнууд ба бульдозернуудые үйлэдбэрилгые 9 процентһээ үлүүгээр, скреперүүдые 16,5 процентээр ехэдхэхэ гэжэ түсэб дотор хараалагдана.

Хирпиисэ ба черепицэ үйлэдбэрилхын тулада прессүүд нилээд ехээр бүтээгдэдэг болохо.

Автомобильнууд саашадаа бүри олоор бүтээгдэдэг болохо гэжэ хараалагдана. Хамта дээрээ 847 мянган автомобильнууд үйлэдбэрилэгдэхэ, тэрэ тоодо 503 мянга шахуу ашаанай автомобильнууд бүтээгдэхэ юм.

28 мянган тракторнууд олоор бүтээгдэжэ, хамта 449 мянган тракторнууд бүтээн гаргагдаха байна.

Хүдөө ажахын машинануудые бүтээлгэ 9 шахуу процентээр дээшэлжэ, дүн хамта 2 миллиард түхэригһөө үлүүгээр үйлэдбэрилэгдэхэ, тэрэ тоодо таряа хуряадаг 100 мянганһаа үсөөн бэшэ комбайнууд үйлэдбэрилэгдэхэ байна. Хүдөө ажахын шэнэ, бүри бүтээсэтэй 80 гаран түхэлэй машинанууд үйлэдбэрилэгдэжэ эхилхээр хараалагдана.

Хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленностьда хэрэгтэй машина бүтээлгын талаар 1969 ондо шэнэ, бүри һайн технологическа процессүүдтэ шухала түхеэрэлгэнүүдые үйлэдбэрилгэ хүгжөөгдэхөөр хараалагдана.

Химиин болон нефтиин машина бүтээлгэдэ технологическа түхеэрэлгэнүүдые үйлэдбэрилхэ хэмжээн нефтиин болон химиин промышленностиин эрилтэнүүдые хангахаар тогтоогдонхой.

Промышленностиин алишье һалбаринуудта хэрэглэгдэхэ эд хэрэгсэлнүүдые үйлэдбэрилгэ бүхы машина бүтээлгэ болон металл болбосоруулгаһаа бүри хурдан түргэнөөр ургаха юм, эдэ эд хэрэгсэлнүүдые бүтээн гаргалга ерэхэ жэлдэ 18 процентһээ өхөөр ургаха байна.

Ой модоной, целлюлозно-саарһанай, модо болбосоруулгын промышленность саашадаа хүгжэхэ байна. Модо бүри наринаар, ехээр болбосоруулдаг болохо, модоной хаядаһые бүри хүсэдөөр, үргэлжэлэнь хэрэглэхэ ябадал түсэбөөр хараалагдана. Барилгын модо зөөлгэ 3,4 процентээр ехэ болохо юм. Целлюлоз үйлэдбэрилгэ 12,5 процентээр, картон — 16 шахуу процентээр, саарһа—3,4 процентээр, модоной зөмгоолоор хэгдэһэн плитанууд 18 процентһээ ехээр, модоной хибэдэһээр хэгдэһэн плитанууд — 24,5 процентээр ехэ болохо байна.

Ой модоной, целлюлозно-саарһанай ба модо болбосоруулгын промышленностьда горитой ехэ дутагдалнуудай байһаниие элидхэлшэ тэмдэглэнэ. Эдэ дутагдалнууд болбол энэ һалбариин предприятинуудые түсэблэлтын ба барилгын гэгдэлтэй холбоотой байхаһаа гадна, хүдэлжэ байһан предприятинуудые хангалтагүйгөөр хүтэлбэрилгэтэй холбоотой юм. Целлюлозно-саарһанай промышленностиин, ой модоной ба модо болбосоруулгын промышленностиин министерствэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд мэдэлдээ байһан предприятинуудай ажалдахи дутагдалнуудые түргөөр усадхахын, тиихэдэ барилгын министерствэнүүд целлюлоз, саарһа, картон, фанерэ, мебель болон бусад продукцинуудые бүтээн гаргадаг хүсэнүүдые түргөөр ашаглахын тула хэмжээнүүдые абаха болоно.

1969 оной түсэб соо барилгын материалнуудай промышленностиин үйлэдбэриие 7 процентээр дээшэлүүлхэ ябадал хараалагдана.

Цемент үйлэдбэрилгэ 92 миллион тонноһоо дээшэлжэ, 5 процент шахуугаар, ханын материалнууд — 8,6 процентээр, хушалтын материалнууд — 7 шахуу процентээр ургаха. Барилгын түмэр-бетон суглуулагдамал зүйлнүүд болон детальнуудые, керамическа плитануудые үйлэдбэрилгэ горитойхоноор ехэ болохо байна.

Индустриин энэ һалбарида байһан дутагдалнууд ба тэдэниие усадхаха хэмжээнүүд тушаа элидхэлшэ тогтобо.

Арадай хэрэглэлэй эд бараа гаргадаг промышленностиие хүгжөөлгэдэ түсэб дотор ехэ анхарал хандуулагданхай гээд Н. К. Байбаков үгээ [illegible]

Хүнгэн промышленностиин предприятинуудта продукци гаргалга 7,5 процентээр, эдеэ хоолой промышленностиин предприятинуудта — 5 процентһээ үлүүгээр ургаха байна. Тиихэдээ хүн зоной эгээн ехээр хэрэглэдэг арадай хэрэглэлэй эд бараа түрүүшын ээлжээндэ олоор гаргадаг болохо юм.

Тэрэшэлэн эдеэ хоолой промышленностиин һалбаринуудай үйлэдбэридэ шанарай талаар горитойхон хубилалтанууд болохо юм. Сэбэр һүөөр хэгдэһэн продукци, һүнэй консервэ болон хатаагдаһан тоһолиг һү үйлэдбэрилгэ бүри хурдан түргэнөөр ехэ болохо юм.

Хүн зоной хэрэглэдэг загаһанай продукци гаргалга 9 шахуу процентээр ургаха, тиихэдээ тэрэнэй шанар горитойхоноор һайжаруулагдаха ба ассортиментнь үргэдхэгдэхэ.

Культурно-ажаһуудалай болон гэр дотор хэрэглэгдэдэг эд бараануудые үйлэдбэрилгэ бүри хурданаар хүгжөөгдэхэ байна. Эдэ эд бараануудые гаргалга 12 процентээр дээшэлхэ.

Союзна республиканууд нютагай промышленностиин предприятинуудай продукци гаргалга 12 процентээр ургаха.

Колхоз болон совхозуудта туһалбариин үйлэдбэриие хүгжөөлгэдэ бүри ехэ анхарал хандуулха шухала гээд Н. К. Байбаков мэдүүлнэ.

1969 ондо промышленностиин түсэбөө дүүргээ һаань, 1970 ондо КПСС-эй XXIII съездын Директивэнүүдээр хараалагдаһан промышленна продукциин ургалта хангагдаха байна гээд элидхэлшэ хэлэнэ. Энэ хатаа промышленна предприятинуудые хүтэлбэрилхэ онол арганууд болон дүрэ шадабаряа саг үргэлжэ нарижуулан һайжаруулхые, техническэ талаар тэдэниие зэбсэгжүүлгэдэ, технико-экономическа шанарта, продукци үйлэдбэрилхэ болон худалдаха талаар гүрэнэй даалгабаринуудые дүүргэлгэдэ һуларшагүй анхарал хандуулхые министерствэнүүд болон ведомствэнүүдые, союзна республиканууддай Министрнүүдэй Совэдүүдые уялгална.

Энэ оной октябрьда болоһон КПСС-эй ЦК-гай Пленум хүдөө ажахын асуудалаар КПСС-эй XXIII съездын, ЦК-гай Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтын ябасые хаража үзөө гэжэ элидхэлшэ хэлэнэ. КПСС-эй ЦК-гай Пленумэй шиидхэбэринүүд дотор хүдөө ажахые хүгжөөхэ гол шухала шэглэлнүүд тодорхойлогдонхой, һүүлэй жэлнүүдэй туршада арадай ажахын энэ һалбариин туйлаһан амжалтанууд тэмдэглэгдээ, мүн хүдөө ажахые саашадань хурдан түргэнөөр хүгжөөхые хантаха зорилгоор эндэ байһан дутагдалнууд элирхэйлэгдэжэ, усадхаха хэмжээнүүд тодорхойлогдоо. Эдэ шиидхэбэринүүдые хүсэндэнь хүргэхэ гэшэ бүхы советскэ, хүдөө ажахын болон түсэблэлгын органуудай, министерствэнүүд, колхозууд болон совхозуудай ойрын жэлнүүдэй шухалын шухала зорилго болоно.

Пленумэй шиидхэбэринүүдэй ёһоор, хүдөө ажахын материально-техническэ үндэһэ һуури саашадань бэхижүүлхэ ба энээниие эшэ баримталан, хүдөө ажахын үйлэдбэриие ехэ болохо хэмжээнүүд арадай ажахын түсэб дотор хараалагданхай. Ерэхэ жэлдэ хүдөө ажахын бүхы продукциин хэмжээн 6,1 процентээр ургажа, 85 миллиард шахуу түхэригтэ хүрэхэ байна.

1969 ондо хүдөө ажахын продуктнуудые гүрэнэй зугһөө худалдан абаха түсэб КПСС-эй ЦК-гай мартын (1965 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдэй ёһоор тогтоогдожо, түс түс районууд болон ургамалнуудай талаар зарим тэды тодорхойлолго хараалагдаа. Гэхэтэй хамта, ороһо таряа, махнай продуктнууд болон һүнэй талаар ороной эрилтэнүүдые хантахын тула бэлэдхэлэй организацинууд ба колхоз, совхозуудай хоорондохи контрактационно договорнуудай үндэһөөр эдэ продуктнуудые нэмэжэ худалдан абаха ябадал түсэбэй тодорхойлолго соо хараалагданхай.

Хүдөө ажахын ороһото болон бусад ургамалнуудай ургасые дээшэлүүлхын тула газарай хүрьһэ һайжаруулха хэдэ хэдэн хэмжээ ябуулганууд түсэб соо хараалагдана. Газарай хүрьһэнэй гэмтэлгэтэй тэмсэхэ тодорхой даабаринууд түсэб соо хараалагданхай.

Хүдөө ажахыда машина болон түхеэрэлгэнүүдые горитой хэмжээгээр үгтэхэ гэжэ түсэбэй проект соо хараалагдаа гэбэл: 306 мянган трактор, 155 мянган ашаанай автомашина, 14,6 мянган экскаватор, 10 мянган бульдозер, 6,6 мянган скрепер, тэрэшэлэн 2 миллиард түхэригһөө ехэ хэмжээнэй хүдөө ажахын машинануудые, тэрэ тоодо 100 мянганһаа олон тарла хуряалгын комбайн. Энэ хадаа газар тарялан ба мал ажалдахи хүдөө ажахын хүдэлмэриие оньһожоруулгын хэмжээе горитойхоноор дээшэлүүлхэ арга олгохо.

Хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ зорюулагдажа, үйлэдбэриин барилга болон техникэ худалдан абалгада 6,88 миллиард түхэригэй гүрэнэй централизованно капитальна һомололго түсэб соо хараалагдана. Энэнь 1968 оной һомололгын хүлеэгдэжэ байһан дүүргэлтэһээнь 18,6 процентээр ехэ байха.

Гүрэнэй капитальна һомололгоһоо гадуур, табан жэлэй түсэбэй тодорхойлолтотой зохилдуулагдан, колхозуудай зөөриин ба банкын урьһаламжын ашаар хүдөө ажахыда 6,4 миллиард түхэриг һомологдохо юм. Энэнь энэ жэлдэ хүлеэгдэжэ байһанһаа 400 миллион шахуу түхэригөөр ехэ болохо байна.

Газар уһалалгые ехэ болгохо хэрэгтэ түсэб соо шухалын шухала удха шанар үгтэнэ. Уһанай барилгануудта 1,3 миллиард түхэригэй гүрэнэй капитальна һомололгые гаргашалхаар хараалагдана. Энэнь хүдөө ажахын талаар түсэблэгдэһэн барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин бүхы хэмжээнэй 40 шахуу процентнь болоно. 1968 ондо хэгдэжэ байһан барилгын хүдэлмэритэй сасуулбал, газар уһалалгын барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин хэмжээн 20 процентээр ехэ болохо.

Хүдөө ажахые хүгжөөхэ талаар парти, правительствын табиһан ехэ ба шухала зорилгонуудай амжалтатайгаар дүүргэгдэхын тула бүхы хүсэ шадалаа элсүүлхэ шухала гээд элидхэлшэ мэдүүлнэ.

Арадай ажахын хэрэглэмжын ёһоор, бүхы зүйлэй транспортын ашаа шэрэлгэ 5,6 процентээр ургаха юм гээд СССР-эй Госпланай түрүүлэгшэ мэдүүлнэ. Тиихэдээ соргоор урадхуулдаг ба далайн транспорт эгээн хурдан түргэнөөр хүгжэхэ юм. Соргоор урадхуулдаг транспортын ашаа шэрэлгэ 14 процентһээ ехэ, далайн—8,7 процентээр ехэ болохо байна. Түмэр замай транспортын ашаа шэрэлгын ургалта 4 шахуу процент болохо. Түмэр замай транспортые саашадань хүгжөөлгэдэ түсэб соо ехэ һуури үгтэнэ.

Автомобильна транспортын ашаа шэрэлгын ургалта 7,7 процент болохо. Тиихэдээ ашаа шэрэлгын хараалагдаһан ургалтын 40 процентнь автомобильнуудые һайнаар хэрэглэһэнэй ашаар хангагдаха байна. Энэ транспортда ерэхэ жэл 300 мянган ашаанай автомобиль үгтэхэ, автомобильна харгынууд үргэдхэгдэхэ юм.

Агаарай болон автомобильна ашаа шэрэлгын талаар хүн зониие хангахын тула шэнэ самолёдууд, хүнгэн такси болон автобусуудые олоор гаргажа үгтэхые түсэб хараална.

Хэлхээ холбооной, радио-дамжуулга болон телевидениин бүхы хэрэгсэлнүүд саашадаа хүгжэхэ юм. Хэлхээ холбооной шэнэ кабельна, радиорелейнэ холбоонуудые ашаглалта, мүн хүдэлжэ байһан холбоонуудые үргэдхэхэ талаар хүдэлмэри 1969 ондо хэлхээ холбооной уласхоорондын телефоной каналнуудай утые 12 процентээр, телевизионно каналнуудые — 11 процентээр ехэ болгохо арга олгоно.

Телевизионно станцинуудай тоо 6,6 процентээр олошорхо байна. 56 станцинууд хоёр ба хоёрһоо олон программаар хүдэлхэ юм. Городууд болон хүдөөгэй телефонно станцинуудай хэмжээн 900 мянган номернуудһаа олоор гэхэ гү, али 12 процентээр ехэ болохо.

1969 ондо капитальна барилгын ехэ түсэбые дүүргэхэ хэрэгтэй гээд элидхэлшэ мэдүүлнэ. Энээнһээ табан жэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхэ ба манай ороной экономикые саашадань хүгжөөхэ ябадал горитойхоноор дулдыдаха байна.

Түсэбэй проект соо хараалагдаһан национальна доходой түргэн ургалтын, мүн капитальна барилгада һомологдодог материально-техническэ эд хэрэгсэлнүүдэй нөөсын ёһоор, бүхы зүйлэй — гүрэнэй централизованно ба централизованно бэшэ, колхозуудай болон кооперативна организацинуудай зөөри, тэрэшэлэн ниитын организацинуудай ба хүн зоной зөөри — капитальна һомололгын бүхы хэмжээн 1969 оной түсэбэй тодорхойлолго соо 65,2 миллиард түхэригэй хэмжээгээр элирхэйлэгдэбэ.

1968 оной капитальна һомололгын дүүргэлтэтэй сасуулбал, капитальна һомололгын ургалта 6 процент болохо байна. Тиихэдээ централизованно капитальна һомололгын хэмжээн 46,6 миллиард түхэригөөр гэхэ гү, али 8,4 процент ургахаар хараалагданхай.

1969 оной январиин 1-һээ хүсэндөө орохо сэнгүүдээр тоолобол, капитальна һомололгын бүхы хэмжээн 1969 ондо 72,4 миллиард түхэриг, тэрэ тоодо гүрэнэй централизованно капитальна һомололго — 52,1 миллиард түхэриг болохо байна.

Ерэхэ жэлдэ гэр байрын барилгада 5,9 миллиард түхэригэй централизованно капитальна һомололго хэхээр хараалагдана. Энэнь энэ жэлэй капитальна һомололгын хэмжээнтэй тэнсэ шахуу. Гэхэ зуура үйлэдбэриин шэглэлтэй централизованно барилга-хабсаралгын хүдэлмэринүүдэй һомололгоһоо 5 процент хүрэтэр зөөриень гэр байрын-коммунальна барилгада зорюулжа байха эрхэ СССР-эй Министерствэнүүд болон ведомствэнүүдтэ, союзна республиканууддай Министрнүүдэй Совэдүүдтэ олгохо тухай СССР-эй Министрнүүдэй Совет шиидхэбэри баталан абаа гээд Н. К. Байбаков мэдээсэнэ. Урдань энэ хэрэгтэ 2,5 процент гаргашалхые правительствоор зүбшөөгдэһэн байгаа юм. Энэ эрхэ хэрэглээд байхадань, гэр байра барилгада зорюулагдаһан централизованно капитальна һомололгын хэмжээн 6,7 миллиард түхэриг боложо, энэ жэлэй хэмжээнһээ 4,5 процентээр ехэ болохо, тиихэдэ гүрэнэй централизованно бэшэ капитальна һомололгые хараада абабал, энэ жэлдэ хүлеэгдэжэ байһан 6,3 процентын орондо 8,6 процентээр нэмэхэ байна.

Хэрбээ бүхы һомололгонуудые — хамтаараа бариха болон хүн зоной зөөри хэрэглэхэ, тэрэшэлэн үйлэдбэриин барилгануудай ашаар гэр байра бариха эрхэ хэрэглэхэ ябадалые оруулалсан — хараада абабал, гэр байра барилгада зорюулагдаһан капитальна һомололгын юрэнхы хэмжээн ерэхэ жэлдэ 11,8 миллиард түхэриг боложо шадаха байна. Энэ ушар бүхы дээрэнь 121 миллион дүрбэлжэн метр талмайтай гэрнүүдые бариха арга олгохо гэхэ гү, али энэ жэлэйхиһээ 14,4 процентээр үлүү гэр байра баригдаха байна.

Наука, элүүрые хамгаалгада, гэгээрэл болон соёл культурада ехэ зөөри зорюулагдана. Энэ һалбаринуудта 2,54 миллиард түхэригэй хэмжээтэй гүрэнэй капитальна һомололго зорюулагдана гэхэ гү, али 1968 онойхиһоо 8,3 процент ехэ мүнгэн һомологдохо байна.

Хараалагдаһан капитальна барилгын ехэ хэмжээн хүсэ шадалаа ехээр элсүүлхэ, энэ талаар байһан дутагдалнуудые усадхаха эрилтэ манай үмэнэ табина гээд элидхэлшэ онсолон тэмдэглэбэ.

Ниитын үйлэдбэриин, ажалай бүтээсын ургалтын талаар 1969 ондо хараалагдаһан даалгабаринууд болбол, нэгэ хүн дээрэ абажа тоолоходо, бодото олзын ургалтые 5,5 процентээр ехэ болгохоор хараалха арга олгоно гээд Н. К. Байбаков үгээ үргэлжэлүүлнэ. Тиихэдээ түсэбтэ табан жэлэй дүрбэн жэлэйнь туршада жэл бүриин дунда зэргын бодото олзын ургалта 6,1 процент болохо байна. Харин КПСС-эй XXIII съездын Директивэнүүдэй ёһоор энэ ургалта 5,3 процентээр хараалагдаһан байгаа.

Бодото олзын ургалтын гол эшэ үндэһэниинь мүнгэн олзо, нэн түрүүн хүдэлмэришэд, алба хаагшад болон колхозниг уудай ажалай түлөөһые дээшэлүүлгэ болоно. Хүн зоной мүнгэн олзо 1969 ондо 1968 онойхиһоо 11,2 миллиард түхэригөөр нэмэхэ. Хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай һарын дунда зэргын салин 3,3 процентээр нэмэжэ, 116,4 түхэригтэ хүрэхэ байна.

Ниитын ажахыһаа мүнгөөр ба продуктаар түлэгдэдэг колхозниг уудай ажалай түлөөһэн 7,5 процентээр нэмэхэ.

Партиин XXIII съездээр абтаһан совет арадай ажаһуудалые саашадань һайжаруулха хэмжээ ябуулганууды амжалтатайгаар бэелүүлһэн ушар хүдэлмэришэд, алба хаагшад болон колхозниг уудай ажалай түлөөһэнэй 1970 ондо хараалагдаһан хэмжээе 1969 ондо туйлаха арга олгоо.

Хэрэглэмжын ниитын фонднуудай ашаар хүн зондо үгтэдэг түлбаринүүд ба хүнгэлэлтэнүүд горитойхоноор ургаха байна. Эдэ фонднуудай ашаар хүн зоной абадаг мүнгэчэй, материальна туһаламжын ба хүнгэлэлтэнүүдэй юрэнхы хэмжээн 1969 ондо 58 миллиард түхэриг хүрэтэрөө ехэ болохо гэхэ гү, али 7 шахуу процентээр нэмэхэ байна.

Хүн зоной мүнгэн олзын ургалтатай ба товарна нөөсын ехэ бололготой зохилдуулан, гүрэнэй болон кооперативна худалдаа наймаанай розничнэ эд бараанай эрьесын хэмжээн 143 миллиард түхэриг байхаар хараалагдана. Энэнь 1968 онойхиһоо 7,5 процентээр ехэ, тиихэдэ нэмэгдэжэ үгтэһэн даалгабариие хараада абабал, 8,4 процентээр ехэ болоно.

Түсэб соо хараалагдаһан эд бараанай нөөсэ хүн зоной эрилтые эдеэ хоолой ехэнхи эд бараагаар хангаха арга олгоно. Эдеэ хоолдо ородоггүй эд бараанай худалдаанай фонд 10 шахуу процентээр ургаха, энэ ушар эдэ эд бараанай талаар хүн зоной эрилтые бүри хүсэд дүүргэнээр хангаха арга олгоно.

Эдеэ хоолой нөөсын ехэ боложо байһан ушар ниитын эдеэ хоолые горитойхоноор хүгжөөхэ, элдэб янзын эдеэ хоолые элбэгжүүлхэ, шанарыень һайжаруулха, хүн зониие столовонууд болон кафедэ бүри һайнаар хангадаг болохо һайн эрхэ байдал байгуулна.

Ерэхэ жэлдэ түлөөһэтэ хангамжын юрэнхы хэмжээн 9 процентһээ үлүүгээр ехэ болохо юм. Тиихэдээ хүн зониие гэр һуудалай талаар хангалгын ниитэ хэмжээн 21 процентээр нэмэхэ, тэрэ тоодо хүдөө нютагуудта—28 шахуу процентээр нэмэхэ байна.

Арадай гэгээрэл, соёл культура ба элүүрые хамгаалха хэрэгые саашадань хүгжөөлгэдэ түсэб соо ехэ анхарал хандуулагдаа. Хойто жэлэй эсэс багта үхибүүдэй саадууд болон яслинуудта байдаг үхибүүдэй тоо 9,5 миллион хүрэтэрөө олошорхо.

Юрэнхы һуралсалай һургуулинуудай һурагшадай тоо 46 шахуу миллиондо хүрэхэ, тиихэдэ һургуулинуудта һуража байһан үхибүүдэй тоо 14,3 процентээр олошорхо. Һуралсалай шэнэ жэлдэ 8 жэлэй һургуулиие 4 миллионһоо олон хүн дүүргэжэ гараха, тэдэнэй 3,3 миллиониинь юрэнхы һуралсалай һургуулинуудта, техникум болон дунда эрдэм үгэдэг бусад һургуулинуудта һуралсалаа үргэлжэлүүлхэ байна.

Мэргэжэлтэдые бэлэдхэхэ талаар хэлэбэл, тэдэниие һургаха шанар һайжаруулгада, промышленностиин эгээн түргөөр хүгжэдэг һалбаринуудые, хангалгын һалбаринуудые болон наукын шэнэ шэглэлнүүдые хангалгада хэрэгтэй мэргэжэлтэдые нэн түрүүшээр бэлэдхэхэ хэрэгтэ гол анхарал хандуулагдана. Дээдэ һургуулинуудай үдэрэй отделенинүүдтэ, дунда эрдэмэй тусхай һургуулинуудта һурагшадые абалга ехэ болохо байна. Гол түлэб үйлэдбэриһөө хамжажа һураха хэрэгые үргэлжэлһэнэй ашаар һурагшад һургуулинуудта абтаха байна.

Байгша оной июнь соо болоһон СССР-эй Верховно Совэдэй сессиин шиидхэбэриин ёһоор, 1969 оной түсэбэй проект соо хүн зониие хангадаг медицинскэ туһаламжые саашадань һайжаруулха ябадал хараалагдана. Больницадахи оронуудай тоо 87 мянгаар олошоржо, 10 [illegible] ажаһуугшад дээрэ тоолоходо [illegible] шахуу орон болотороо ургаха [illegible]

Союзна республиканууддай [illegible] хүгжөөлгэдэ, мүн үйлэдбэрилгэ [illegible] сэнүүдые хубаарилгада элид[illegible] онсо тогтобо. Ерэхэ жэлдэ р[illegible] ликанууддай ажахые гүнзэ[illegible] мэргэжүүлгэ ба республикын [illegible] хоорондохи ажалай хубаарилга [illegible] лүүлэгдэхэ юм гэжэ элидхэлш[illegible] дээсэнэ. Эдэ хэмжээ ябуулгану[illegible] бол бүхы республиканууддай [illegible] микые бүри хурдан түргэнөөр [illegible] жөөхые, ниитын үйлэдбэриин [illegible] урые дээшэлүүлхые хангаха [illegible] Ниитэсоюзна энергетическэ [illegible] мүн промышленна олон янзы[illegible] хэй эдэй ехэхэн хубиин байһа[illegible] ной зүүн районуудай эконом[illegible] хүсэ шадалые хүгжөөхэ [illegible] эгээн шухала болоно. 1969 [illegible] ороной зүүн районуудай баял[illegible] дые саашадань ашаглаха ябад[illegible] лүүлэгдэхэ. Эдэ районуудай [illegible] хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ [illegible] гоор централизованно капи[illegible] һомололгын гурбанай нэгэ хуб[illegible] хууе энээн руу зорюулха [illegible] түсэбөөр хараалагдана.

Союзна республиканууддай [illegible] микые хүгжөөхэ гол шухала [illegible] нуудые Н. К. Байбаков ша[illegible] харуулна.

Гадаадын экономическа [illegible] нуудые хүгжөөхэ тушаа хэлэх[illegible] раа, энэ талаар манай гүрэнэй [illegible] ябуулга болбол совет эконо[illegible] дэлхэйн социалис системын [illegible] микые бэхижүүлгэдэ, тэрэнэй [illegible] хүсые шангадхалгада, бэеэ да[illegible] гаар хүгжэхэ замда ороһон [illegible] нуудтай хани харилсаанай [illegible] бэхижүүлгэдэ шэглүүлэгдэнхэй [illegible] элидхэлшэ онсолон тэмдэглэбэ. [illegible] эй гадаадын экономическа [illegible] нууд болбол эб найрамдалай [illegible] циальна дэбжэлтын түлөө тэм[illegible] ашаг туһада харюусадаг ул[illegible] рондын ехэ удха шанартай [illegible] тулгуури болоно.

1969 ондо социалис орон[illegible] худалдаа наймаагаа саашадан [illegible] болгохоор хараалагдана. Нэгэ[illegible] ерэхэ табан жэлэй туршада [illegible] ажахын түсэбүүдые зохил[illegible] тааруулха хүдэлмэри үргэлжэ[illegible] лэхэ байна. Энэ хадаа уласу[illegible] дын социалис ажалай хубаа[illegible] саашадань ехэ болгохо хэрэг[illegible] лэдбэрээ мэргэжүүлхэ болон [illegible] ха ябадалые хүгжөөхэ байна.

Хүгжэжэ байһан оронуудта[illegible] най гадаадын худалдаа най[illegible] талаар холбоо барисаан үргэ[illegible] хөөр хараалагдана. Техническ[illegible] лаараа хүгжэнги капиталис [illegible] нуудтай манай байгуулһан эк[illegible] ческа холбоонууд саашадаа [illegible] юм. Эдэ холбоонууд урдын жэ[illegible] тэл адли бэе бэедээ ашагтай [illegible] саанай үндэһэ һуури дээрэ [illegible] лагдаха байна.

Үйлэдбэриие хүгжөөхэ тал[illegible] сэб соо хараалагдаһан даал[illegible] нууд 1969 ондо промышленна [illegible] янзын продукци газаашань [illegible] ха манай нөөсые ехэ болгох[illegible] Дэлхэйн бүхы оронуудтай [illegible] худалдаанай эд бараанай [illegible] юрэнхы ургалта 5,7 процент[illegible] мэхэ байна.

1969 оной түсэбые дүүргэ[illegible] дал энэ түсэбтэ табан жэлые [illegible] татайгаар дүүргэхэ, мүн саа[illegible] жэлнүүдтэ шэнэ ехэ зорилго[illegible] шиидхэхын бата бэхи үндэһэ [illegible] боложо үгэхэ гээд элидхэлшэ [illegible] төө түгэсхэлдэ хэлэбэ.

СОВЕТ-ЧЕХОСЛОВАК ХАНИ БАРИСААНАЙ БАТА НАЙДАБАРИ

Советскэ Союз Чехословаки хоёрой хоорондоо хани барисаатай, харилсан туһалалсадаг, дайнай һүүлээр харилсаа холбоотой байха тухай договорой 25 жэлэй ойе Чехословакиин ажалшад совет арадуудтай хамтадаа декабриин 12-то тэмдэглэхэнь. Энэ договор чехословак-совет арадуудай аха дүүгэй ёһоор хүгжэлгые хорин табан жэлэй турша соо тодорхойложо байна, Европодо ба бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал бэхижүүлхэ хэрэгтэ ехэ үүргэ дүүргэнэ.

Түс договор бэрхэтэй сагта баталагдаһан юм. Чехословакиин патриодууд гитлеровскэ фашизмда эсэргүүсэн, шэн зоригтой, баатар габьяатайгаар тэмсээ бэлэй. Эдэнэр Советскэ Союзай аша туһаар лэ өөһэдыгөө фашизмһаа абаржа шадахабди гэжэ ойлгодог байгаа. Совет Арми гитлеровскэ һүрэг дээрмэшэдые Болго шадар бута сохиһоной һүүлээр добтолжо ороо һэн.

Дурсагдагша договор совет, чехословак арадуудай хоорондохи үнэхөөрөө хани ёһоной харилсаае хүгжөөхэ бата бэхи үндэһэ һуури бии болгоо. Нацис Германида эсэргүү дайнай талаар түс түстаа али бүхы туһаламжа үзүүлхэ, дэлхэйн хоёрдохи дайнай һүүлээр Европодо амгалан тайбан байдал хангахын тула хоёр ороной хамтын ябуулга бэелүүлхэ гэжэ энэ договор хараалһан байдаг. Энэ шухала документ дайнай һүүлээрхи харилсан туһалалсаагын гол ёһые үндэһэ болгон, хоёр талын экономическа холбоо барисаа хүгжөөхэ арга олгоо.

«1943 оной декабриин 13-да баталагдаһан Московско договор манай ерээдүйн национальна, гүрэн түрын ажабайдалай бата бэхи, эбдэршэгүй үндэһэ һуури табина. Оршон байлгын түлөө айха ябадал хэдэн зуун жэлэй турша соо тохёолдуулһан эсэн хүндэ хүшэр байдалһаа манай арадуудые абаран зайсуулна.... Гитлеровскэ хархис балмад хуули засагай унаһанай һүүлээр, харин булимтарагшадые манай Эхэ орондоо намнаһанай һүүлээр, манай республикын сүлөөлэгдэһэнэй һүүлээр энэ договор гадаадын аюулһаа бидэниие бүрин сарана, сүлөөтэ, бэеэ даанхай Чехословакида шэнэ зол жаргалта байдал байгуулха хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа элсүүлэн гүлидхахын гула гараа сүлөөлхэ арга бидэндэ олгоно» гэжэ К. Готвальд онсолон тэмдэглэһэн юм.

Түс договорой үндэһөөр Советскэ Союз чехословак арадай национально-сүлөөрэлгын тэмсэлдэнь сэрэгэй ба материальна туһаламжа үзүүлһэн байна. Совет Арми Чехословакиин ажалшадта сүлөөтэ байдал олгоо. Энэ договорой ёһоор, хоёр ороной хоорондо алишье талада ашатай туһатай харилсаа холбоон хүгжөөгдэжэ байнхай. Советскэ Союзай научно-техническэ туһаламжаар Зүүн Словакиин металлургическа комбинат, «Словнафтын» братиславска заводууд, Гуменне хотодохи хэмэл үгтһанай завод, Гронедэхи Жиар хотын алюминиин завод гэхэ мэтэ промышленна хэдэ хэдэн ехэ предприятинууд ЧССР-тэ баригдаа. Манай орон Чехословакида атомай элшэ хүсэ хүгжөөлгэдэнь туһа хүргэнэ. Чехословаки машинанууд, түхеэрэлгэнүүд ба бусад продукци СССР-тэ үгэдэг байна.

Эрдэм, техникын талаар бэелүүлэгдэдэг харилсаа холбоон гайхамшаг үрэ дүнгүүдые үгэнэ. Социалис хоёр гүрэн научно-техническэ документацинуудые, дүй дуршэлөө харилсан абалсана, мэргэжэлтэдээ эльгээлсэнэ, кадрнуудые бэлдэхэ хэрэгтэ харилсан туһалалсана. Совет 100, чехословак 110 научно-шэнжэлэлгын институдууд эрдэм ухаалай олохон асуудалнуудые ха[illegible] шиидхэнэ.

Советскэ Союз Чехословаки [illegible] рой хоорондо худалдаа найма[illegible] экономическа, научно-техни[illegible] харилсаа холбоо хүгжөөһэнэй [illegible] һөөр хоёр гүрэн ехэ ашагта[illegible] тэнэ. Гэхэтэй хамта энэнь бү[illegible] циалис хани нэгэдэлэй хүсэ ша[illegible] улам шангадхаха хэрэгтэ ех[illegible] хүргэнэ. Социализм ба комм[illegible] байгуулха нэгэ ниитэ үг зори[illegible] амгалан тайбан байдалай түлөө [illegible] сэлэй үндэһөөр хоёр ороной ар[illegible] лай хоорондо батажан бэелһэн [illegible] барисаан ехэ удха шанартай [illegible] Союзник ёһоной, интернацио[illegible] уялгануудтаа үнэн байдаг Со[illegible] Союз бусад социалис гүрэн[illegible] хамта энэ жэлэй зун, Чехосл[illegible] лахи социалис байгуулалтада, [illegible] лис хани нэгэдэлтэ гүрэн[illegible] аюулгүй байдалда, Европодо[illegible] найрамдалда аюулай тохё[illegible] байхадань. Чехословакиин ажа[illegible] та туһа хүргөө һэн.

Ниитын социалис байгуу[illegible] батадхан хүгжөөбэл, социали[illegible] нуудтай холбоо барисаагаа [illegible] жүүлбэл, саашадаа урагшаа [illegible] жа шадахабди гэжэ чехословак [illegible] ойлгоно. ЧССР «саашадаашье [illegible] скэ Союзтай, бусад социалис [illegible] нуудтай харилсаа холбоого[illegible] барисаагаа бүрин хүгжөөжэ [illegible] жэлхэ байха» гэжэ КПЧ-гэй [illegible] ноябриин пленумэй шиидхэбэри [illegible] тор хэлэгдэнэ.

Совет-чехословак договор [illegible] жэлдэ хоёр ороной хоо[illegible] харилсаае тодорхойлогшо док[illegible] байха. 1963 ондо энэ договор [illegible] 20 жэлэй бэлээроор һунаагд[illegible] юм.

Т. МАРТЫНО[illegible]
ТАСС-ай Прагада[illegible]
корреспонде[illegible]

ССР-эй 1969 ОНОЙ ГҮРЭНЭЙ БЮДЖЕТ БА 1967 НОЙ ГҮРЭНЭЙ БЮДЖЕДЭЙ ГҮЙСЭДХЭЛ ТУХАЙ

СССР-эй финансын министр, депутат В. Ф. ГАРБУЗОВАЙ элидхэлһээ

...ин XXIII съездын, КПСС-эй Пленумүүдэй шиидхэбэри-...үдэһэ болгон тодорхойлогдо-...өтэ табан жэлэй дүрбэдэхи бюджет арадай ажахые саа-...үгжөөхэ, совет хүнүүдэй улам һайжаруулха, манай ...Эхэ ороной хүсэ шадал бэхи-...үргэн ехэ программые шуха-...ор хангаха байха гэжэ В. Ф. ...мэдээсэбэ.

...ргшэ жэлнүүдтэ совет эко-...хүгжэһэн шухала өөрсэ та-...ал, тэрэнэй бүридэлые бүри ...тай һайн болгохо, арадай ...хүгжэлтын тэнсүүри һайжа-...ургалтыень улам түргэдхэ-...ы хангагдаа. Экономикэ хү-...ээг научна онол аргаяа улам ...лхын тула Коммунис пар-...етскэ правительствын ха-...бэелүүлжэ байгаа хэмжээ-...уд ажахын социалис гури-... һайниие бүрин ашаглаха-...оно. Түсэблэлгын, экономи-...машуулгын хэрэгые улам ...лхын тула бэелүүлэгдэжэ ...эмжээ ябуулганууд ехэ ...эй байһыень шэнэ гуримаар ...лдэг болоһон предприяти-...үй дүршэл гэршэлнэ. Ажа-...лгын шэнэ гуримда оруу-... олонхи предприятинууд ма-...а талаар, хүсэнэй ба мүнгэ-...ые хэрэглэлгын, ажалай бү-...элүүлгын, юумэнэй өөрынь ...руулгын ба нөөсэ баялигта-...ын талаар эрхим һайн үрэ ...е туйлана.

...ис мүрысөөн, ажалшадай ...айгуулхы эдэбхи үүсхэл ажа-...соёлой байгуулалтын түсэ-...бэелүүлгэдэ улам ехээр ...В. И. Ленинэй түрэһөөр ...эй ойн гайхамшаг һайндэрые ...өөр тэмдэглэхын түлөө, та-...й түсэбые болзорһоонь урид ...н түлөө мүрысөөн бүгэдэ ...ха шэнжэтэй болонхой.

...арадай ажахы түсэбтэ та-...ингээ гурбадахи жэлые һайн ...йгээр дүүргэжэ байна. 1968 онуудай туршада на-...а доходой ургалта эли бодо-..., промышленна продукци ... процентээр нэмэһэн байна ...дхэлшэ тэмдэглээ.

...парти хүдөө ажахы хүг-...асуудалнуудта ехэ анхарал ...г. Партиин XXIII съездын ...ажахын талаар КПСС-эй ...ленумүүдэй гаргаһан шиид-...дые бэелүүлгэ энэ шухала ...хүгжөөхэ, колхозууд бо-...зуудай экономико улам ...э хэрэгтэ һайн үүргэ дүүр-...ин үйлэдбэри хүгжөөхэ гэ-... нютагай хүдэлмэришэдэй ...үдхэмжэнь ехэ болоо. Хү-...иһаа абтадаг бүхы продук-...жээн саг үргэлжэ нэмэнэ, ...оной түүхэдэхи эгээн дээдэ ...ээн энэ жэлдэ туйлагдаа. ...алангай, мал ажалай про-...е худалдан абаха түсэ-...алтатайгаар дүүргэгдэнэ, ...үргэгдэнэ.

...доторхи хүдөө ажахын ...ин мүнөөнэй хэмжээе тон ...болзор соо нилээд ехээр ...нэмээхын тула хүдөө ажа-...лтые эрид түргэдхэхэ зо-...СС-эй ЦК-гай октябриин ...абяад байна. Энэмнай ган-...өө нютагай хүдэлмэрилэг-...э, мүн бүхы совет арадай ...бэелүүлхэ хэрэг болоно.

...ленностиин, хүдөө ажахын ...й ажахын бусад һалбари-...үгжэлтэнь ехэнхидээ түрүү ...ын туйлалтануудаар то-...догдог байна. Гэхэтэй хамта, ...а хадаа социалис обще-...лэдбэрилгын хүсэнүүдэй гол нүхэсэлнүүдэйнь нэгэн боложо байнхай. Научно-шэнжэлгэнүүдые улам үргэдхэн хүгжөөхэ, тэдэнэй үрэ дүнгүүдые үйлэдбэридөө түргэнөөр хэрэглэхэ хараа бодол партиин экономическа политикын тон шухала хубинуудай нэгэн болоо гэжэ В. Ф. Гарбузов онсолон тэмдэглэбэ.

Ниитын үйлэдбэриин холбэришэгүй ургалта, национальна доходой нэмэлгэ хадаа түсэбтэ табан жэлэй түрүүшын гурбан жэлэй даабаринуудые арад зоной байдал улам һайжаруулгын талаар үлүүлэн дүүргэхэ арга олгоо. Ажалшадай бодото олзо орошонь хүн аминда абажа үзэбэл, гурбан жэлэй турша соо 20 гаран процентээр нэмээ гэжэ элидхэлшэ мэдээсэбэ.

Хүн зондо эдеэ хоолой зүйлнүүд, эд бараан бүри ехээр худалдагдадаг болоо. 1968 оной розничо эд товарай эрьесын хэмжээн табан жэлэй түсэбөөр энэ жэлдэ хараалагдаһанһаа нилээд дээшэ гараха.

Ажалшадай байдалай улам һайжарһан ушар мүн лэ тэдэнэй нөөсын ехэ боложо байһан ябадалһаа харагдана. 1968 ондо нөөсэлгын кассануудта оруулагдаһан мүнгэнэй хэмжээн нилээд нэмэһэн, мүнгэ нөөсэлэгшэдэй тоо 68 миллиондо хүрэһэн байна.

Манай орон дотор гэр байрын барилга ехэ дэлисэ далайсатайгаар эрхилэгдэнэ. Арадай гэгээрэл, соёл болбосорол, элүүрые хамгаалга улам хүгжөө, ажалшадые социальна талаарнь хангалга һайжараа. Ниитын хэрэглэлэй фонднуудһаа хүн зондо үгтэдэг тэдхэмжэ ба хүнгэлэлтэнүүд 1966—1968 онуудай турша соо 29 процентээр нэмээ. Тиин энэ жэлдэ 54 миллиард түхэриг болохонь.

Энэ жэлэй арадай ажахын түсэбэй амжалтатайгаар дүүргэгдэһэнэй ашаар бюджедэй олзо орошонь үлүүлэн дүүргэгдээд, социалис экономикые, совет арадай байдал улам һайжаруулха, ороной оборонно хүсэ шадал бэхижүүлхэ хэмжээ ябуулгануудые мүнгөөр таһалгаряагүй хангаха арга олгоо. 1968 оной бюджедэй олзо орошонь 130,2 миллиард түхэриг гэхэ гү, али түсэбтэй жэшэбэл, 101,7 процент болоһон, гаргашань—129,0 миллиард түхэриг гэхэ гү, али түсэбтэй жэшэбэл, 101,1 процент болоһон байна. Бюджедэй олзо орошонь гаргашаһаа 1,2 миллиард түхэригөөр дээшэ болохо. Энэ жэлдэ бюджедэй олзо орошын түсэбүүд бүхы союзна республикануудаар дүүргэгдэхэ байха.

Түсэбтэ табан жэлэй түрүүшын гурбан жэлэй түсэбэй дүүргэлтын дүнгүүд, ажахын ябуулгын хэм хэмжээнэй дээшэлһэн ушар 1969 ондо ажахын ба соёлой байгуулалтын зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэхэ шухала арга нүхэсэл хангана.

СССР-эй 1969 оной гүрэнэй бюджедэй проект арадай ажахын түсэбтэй зохилдуулагдан зохёогдоо, ниитын үйлэдбэриин, национальна доходой ба хүн зоной бодото олзын бүри ехээр нэмэхэ ябадал хангаха байха гэжэ сессидэ хабаадагшадта министр элидхэбэ. 1969 оной гүрэнэй бюджедэй олзо орошонь 134,0 миллиард түхэриг гэхэ гү, али 1968 онойхиһоо 3,8 миллиард түхэригөөр ехэ, гаргашань 133,8 миллиард түхэриг байхаар хараалагдана; олзо орошонь гаргашаһаа 0,2 миллиард түхэригөөр дээшээ болохо.

Социалис ажахыһаа 121,5 миллиард түхэриг орохо гэхэ гү, али бюджедэй бүхы олзо орошын 90 процентһээ дээшэ байхаар хараалагданхай, тиигээд нимэ хэмжээтэй болохо:

	(млрд түхэриг)	
	1968 он	1969 он
...предприятинуудай ба эм-...ашаг олзоһоо орохо түлбэ-...	48,2	48,0
...налог	40,8	42,9
...ьна страхованида гүрэнэй ...ятинуудай ба организаци-... оруулха түлөөһэнүүд, кол-...аа, кооперацинуудһаа оро-...ын налог ба бусад олзо ...уд	29,9	30,6

...н соо арадай ажахыда оро-...олзо 74,7 миллиард түхэ-...о, тиин энэ жэлэйхиһээ ...центээр нэмэхэ.

...ятинуудай өөһэдтөө хэрэг-...олзын хэмжээнэй нилээд ...эһэнһээ уламжалан, ашаг ...бюджедтэ оруулагдаха ху-...и тэды хорохо болоно. Бюд-...руулагдаха түлбэринүүдэй ...эмжээн 48 миллиард түхэ-...ар тодорхойлогдоно, тэрэ-... миллиард түхэригынь ажа-...лгын шэнэ гуримда ороһон ...инуудаар оруулагдаха, ... үйлэдбэриин фонднуудые ...ай түлөөһэн—11,3 мил-...эриг, бусад түлбэринүүд ...лиард түхэриг байха.

...уримаар хүдэлмэрилдэг бо-...едприятинуудай хүдэлмэ-...дүнгүүдһээ харахада, ашаг ...рилха, экономическа урма-... фонднуудые бии болгохо ...ай һайн байһаниинь эли ...агдана. Энэнь үйлэдбэриин ...е, продукци худалдаха ба ... болгохо түсэбүүдые бүри ...айгаар дүүргэлгэдэ туһа ...гэжэ элидхэлшэ мэдүүлбэ.

...рхилэлгын шэнэ онол аргануудые бүри хүсэд дүүрэнээр хэрэглэхэ ба улам нарижуулан һайжаруулха асуудалнуудта анхаралаа хандуулха эрилтэ түсэблэлгын, финансын-кредитнэ ба ажахын зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй урда Коммунис парти, Советскэ правительство табина. Зорилго юуб гэхэдэ, гүрэнэй түсэблэлгын ба экономическа урмашуулгын бүхы гурим арадай ажахын һалбаринуудтахи научно-техническэ дэбжэлтые улам түргэдхэлгэдэ туһа дүхэм болохо ёһотой. Үйлэдбэриин фонднуудые ашаглаһанай түлөөһые бүри ехэ үрэтэйгөөр хэрэглэхэ экономическа урмашуулгын фонднуудые бии болголгын ба хубаарилгын гурим һайжаруулха, бүхы һалбаринуудтахи ажахын тоосоо удаа дараалан бэхижүүлхэ, гүрэнэй зүгһөө сэхэ түсэблэлгые предприятинуудай ажахын талаар бэеэ даалга ба эдэбхи үүсхэл хүгжөөлхэ ябадалтай бүри зүбөөр тааралдуулха арга олгохоор, үрэ нүлөөтэй хэмжээнүүдые тодорхойлон хараалха шухала.

Промышленна продукци ехэ болгохо, эд товарай эрьесэ түргэдхэхэ гэжэ түсэбөөр хараалагдаһанай үндэһөөр, 1969 оной эрьесын налогой орошонь 2,1 миллиард түхэригөөр гэхэ гү, али 5,1 процентээр нэмэхэ. Гэхэтэй хамта эд товар үйлэдбэрилгын түсэбые үлүүлэн дүүргэхын тула шухала, ехэ нөөсэнүүд манай ажахыда бии гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Хүн зондо хэрэгтэй эд товар үйлэдбэрилгын түсэб дүүргэхэһээ гадна, мүн үлүүлэн дүүргэхэ, бүтээн гаргагдадаг продукциин ассортиментые улам үргэдхэхэ, шанарыень һайжаруулхын тула зохихо хэмжээнүүдые абаха шухала. 1969 оной бюджедтэ оруулхын тула хүн зонһоо татагдаха гүрэнэй налогууд (һомололгын ба ажалшадай зарим бүлэнүүдтэ олгогдодог хүнгэлэлтэнүүдэй мүнөөнэй гуримые үндэһэ болгон) 11,5 миллиард түхэриг байхаар тодорхойлогдоо. Һайн дураар тараагдадаг урьһаламжаар, мүнгэнэй-эдлэл хэрэгсэлнүүдэй лотерейн биледүүдээр ороһон орошын хэмжээн 0,5 миллиард түхэриг болохоор хараалагдаа. Хүн зоной уялгатаар, һайн дураараа оруулха түлбэринүүд бүхы дээрээ 1969 оной гүрэнэй бюджедэй хамаг олзо орошын 9,3 процент болохо, тайлбарилан хэлэбэл, энэ жэлэй хэм хэмжээндэ үлэхэ.

Бюджедэй гол гаргашануудынь 1969 ондо нимэ хэмжээтэй байхаар тодорхойлогдоо гэбэл:

	(млрд түхэригөөр)	
	1968 он	1969 он
Арадай ажахы	58,4	58,3
Социальна, соёлой хэмжээ ябуулга	48,7	51,0
Оборонно	16,7	17,7
Алба захиргаан	1,6	1,6

Ажахы эрхилэлгын шэнэ гуримай үндэһөөр арадай ажахые хүгжөөлгэдэ зорюулагдадаг үйлэдбэриин өөрынь мүнгэ зөөриин хуби жэлһээ жэлдэ нэмэнэ. 1969 ондо арадай ажахыда бюджедһээ, предприятинуудай өөһэдынь нөөсэһөө гаргагдаһан мүнгэнэй ниитэ хэмжээн 116,5 миллиард түхэриг боложо, энэ жэлэйхиһээ 11 процент үлүүтэйгээр нэмэхэ. Энэ гаргаша дотор предприятинуудай өөһэдынь мүнгэ зөөри 58,2 миллиард түхэригэй хэмжээтэй байха.

Арадай ажахыда ехэ мүнгэ зөөриин һомологдоһонһоо уламжалан, ерэхэ жэлдэ хүндэ промышленностиин ургалтые ехээр түргэдхэхэ, хүдөө ажахын үйлэдбэриие саашадань хүгжөөхэ, хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленностиин хурдан түргэн хүгжэлтэ хангаха, гэр байрын барилга үргэдхэхэ, хүн зоной коммунальна ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгые һайжаруулха арга олгогдохонь лабтай.

1969 ондо социально-соёлой хэмжээ ябуулгануудые мүнгөөр хангахын тула гүрэнэй гаргаша нилээд ехээр нэмэхэ байна. Эрдэм наукада зорюулһан гаргашануудай ниитэ хэмжээн 1969 ондо 9 миллиард шахуу түхэригтэ хүрэтэрөө нэмэхэ, тэрэнэй 6,3 миллиард түхэригынь бюджедһээ үгтэхэ. Гадаадын гүрэнүүдтэй СССР-эй хэдэг экономическа, соёлой холбоо барисаа улам хүгжөөлгэ 1969 оной бюджет дотор хараада абтанхай.

Сессиин үзэмжэдэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй табиһан, СССР-эй 1969 оной гүрэнэй бюджет ерэхэ жэлдэ арадай ажахын түсэбөөр хараалагдаһан бүхы хэмжээ ябуулгануудые мүнгөөр хангаха байха гэжэ элидхэлшэ мэдүүлбэ.

Промышленна үйлэдбэриин хурдан түргэноор хүгжэхэтэй хамта, һалбаринуудай бүридэл улам һайжарна. Арадай ажахыдахи научно-техническэ дэбжэлтэ тодорхойлдог һалбаринууд түргөөр хүгжөөгдэнэ.

1969 ондо промышленностиие мүнгөөр хангалга 14,2 процентээр нэмэжэ, 59,8 миллиард түхэриг болохо. Промышленностьда табигдадаг мүнгэнэй ехээр нэмэһэнһээ уламжалан, үйлэдбэриин фонднууд улам нэмэхэ, түрүү техникэ нэбтэрүүлэгдэхэ, ажалай бүтээсэ дээшэлхэ, национальна доход ехэ болохо байна.

Хүндэ промышленностиие, түбхын түрүүн бүхы арадай ажахыдахи техническэ дэбжэлтэ хангадаг һалбаринуудые хүгжөөлгэдэ ехэ мүнгэ зөөри табигдана. 1969 он дотор хүндэ промышленностьда 52,3 миллиард түхэриг гэхэ гү, али энэ жэлэйхиһээ 13,4 процентээр ехэ мүнгэн табигдаха.

Арадай хэрэглэлэй эд товар үйлэдбэрилгэ үргэдхэхэ түсэбэй ехэ даабаринуудые дүүргэхын тула, хүнгэн, эдеэ хоолой ба нютагай промышленностиие хүгжөөлгэдэ зорюулагдаһан һомололго ерэхэ жэлдэ 20 гаран процентээр нэмэжэ, 7,5 миллиард түхэриг болохо. Хүүгэдэй хэрэглэхэ эд товар үйлэдбэрилэн гаргалгын үнэ сэнгые хямдаруулхын тула Хүнгэн промышленностиин министерствын харьяата предприятинуудта хүгэдхэгдэһэн сэнтэй бүдүүд табигдана. Үхибүүдэй хэрэглэхэ эд товар үйлэдбэрилхын тула табигдадаг бүдүүдэй үнэ сэнгэй алгасаае хаахын тула 1969 оной бюджедээр 500 миллион түхэриг хараалагдаа.

Хүүгэдэй хэрэглэдэг эд товар үйлэдбэрилхэ түсэбөө энэ жэлдэ хүнгэн промышленностиин зарим предприятинууд дүүргээгүй. Энээнһээ уламжалан, тиимэ эд товар хэдэ хэдэн городуудай розничо худалдаа наймаанда дуталдана. Үхибүүдэй хэрэглэхэ эд товар бүтээн гаргадаг Хүнгэн промышленностиин министерство, бусад албан зургаанууд ба предприятинууд 1969 ондо хараалагдаһан түсэбөө дүүргэхэһээ гадна, үлүүлэн дүүргэхын тула шухала бүхы хэмжээнүүдые абаха уялгатай.

Эд товарай талаар хүн зоной улам ехэ боложо байгаа эрилтые хангаха хэрэгтэ нютагай промышленность, ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангадаг предприятинууд горитой үүргэ дүүргэнэ. 1969 ондо нютагай промышленностиин продукци 12 процентээр, ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын хэмжээн—21 процентээр нэмэхэ. Эдэ һалбаринуудые мүнгөөр хангалга, 1968 онойхитой жэшэбэл, 20 процентээр ехэ болохо байна.

Үйлэдбэриин хүсэ бүри ехэ ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхэ, ажалай бүтээсэ саг үргэлжэ дээшэлүүлхэ, тиигэһэнэй үндэһөөр үйлэдбэрилгын хэмжээе үргэдхэхэ, продукциин өөрынь үные хямдаруулха, ашаг олзо нэмээхэ шухала гэжэ министр тусхайлан тэмдэглээ.

Урданайхидаал адли тоотой гү, али бүри үсөөншье хүдэлмэрилэгшэдтэй байбашье, нилээд олон предприятинууд шэнэ техникэ хэрэглэһэнэй, ажал хүдэлмэриин эмхидхэлые саг үргэлжэ һайжаруулһанай ашаар продукцияа ехээр нэмэжэ бүтээн гаргадаг байха юм.

Түүхэй эд, материал болон электрын хүсэ алмаһанай ашаар үйлэдбэриин гаргашые доошолуулжа, арадай ажахы доторхи нөөсэлгэ ехэдхэжэ, продукци улам ехээр бүтээн гаргаха үргэн арга боломжо бии байна.

1967 ондо хүндэ промышленностиин продукциие бөөнгөөрнь худалдан абаха шэнэ сэнгүүдэй тогтоогдоһоной ашаар ниитын үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ, түсэблэлгын болон экономическа урмашуулгын шэнэ гурим һайнаар нэбтэрүүлхэ үшөө нэгэ арга олдоһон юм.

Гэхэтэй хамта үйлэдбэриин, мүн продукци худалдаха эрхэ байдалай хубилжа байдаг ушарһаа продукци бөөнгөөрнь худалдан абаха сэнгүүдые саашадаа һайжаруулан хубилгаха хэрэгтэй болохо юм. СССР-эй министерствэнүүд болон зургаанууд продукци бөөн бөөнгөөрнь худалдаха сэнгүүдые тогтоохо, хэрэглэхэ талаар гүрэнэй журам заршам баримталха хэрэгтэ анхарал багаар хандуулдаг, өөһэдтөө мэдэгдэнги предприятинуудта энэ талаар хэгдэжэ байгаа хүдэлмэриин хойноһоо муу хиналта тогтоодог байна гэжэ СССР-эй Министрнүүдэй Совет тэмдэглээ һэн.

СССР-эй Госпланай дэргэдэхи үнэ сэнгэй хэрэг эрхилдэг Гүрэнэй комитет, нютагуудтахи тэрэнэй органууд сэнгүүдые зүбөөр тогтоохо, хэрэглэхын хойноһоо шангаар хинажа байдаг болохо ёһотой.

Транспорт болон хэлхеэ холбооной али бүхы һалбари саашадань хүгжөөхын тулада 1969 оной бюджет соо ехэ мүнгэ зөөри хараалагдана. Эдэ бүхы һалбаринуудта хамта дээрээ 11,1 миллиард түхэриг зорюулагдана.

Министерствэнүүд болон зургаанууд ажахыгаа шэнэ ёһоор эрхилжэ байһан эрхэ нүхэсэлдэ экономическа болон мүнгэн сангай албые бэхижүүлхэ, предприятинуудай экономикые, мүнгэн сангыень тон һайнаар шэнжэлэн үзэхэ, ажахы доторхи арга боломжые гүйсэд дүүрэнээр ашаглаха тушаа саг үргэлжын оролдолго гаргажа байха зэргэтэй.

Хүдөө ажахын хүгжэлтые хурдаһхаха гээшэ гон шухала политическэ удха шанартай, бүхы партиин, ниитэ гүрэнэй зорилго мүн гэжэ манай партиин Центральна Комитет тоолоно гээд элидхэлшэ үргэлжэлүүлэн хэлэбэ.

Партиин XXIII съезд болон КПСС-эй ЦК-гай Пленумүүдэй абаһан шиидхэбэриин үндэһөөр ехэ хэмжээнүүд бэелүүлэгдэжэ, колхознигууднай, совхозой хүдэлмэрилэгшэд шударгы шангаар ажаллаһанай, хүдөө тосхондо городой ажалшадай зүгһөө ехэ туһаламжын үзүүлэгдэһэнэй ашаар хүдөө ажахын үйлэдбэри хүгжэжэ, гол һалбаринуудынь дэбжээ.

Октябрь һарада болоһон КПСС-эй ЦК-гай Пленум хүдөө ажахын үйлэдбэриие шэнэ хүсэтэйгөөр дэбжээхын, газар таряалан болон мал ажалай продукциие хурдан түргэноөр ехэдхэхын түлөө тэмсэлэй гол шэглэлнүүдые тодорхойлбо. Пленумэй шиидхэбэринүүдые совет арад сэдьхэл зүрхэеэ ханангяар угтаһан байна. Хүдөө ажахын материально-техническэ үндэһэ һууриие бэхижүүлхэ, ашаг үрыень дээшэлүүлхэ тушаа Пленумэй хараалһан хэмжээнүүд 1969 оной түсэб болон бюджедтэ хараада абтанхай.

Ерэхэ жэлдэ хүдөө ажахые хүгжөөхэ хэрэгтэ 9,2 миллиард түхэриг бюджедһээ һомологдохо юм. Харин совхозууд болон хүдөө ажахын бусад предприятинуудай өөһэдһөө гаргаха зөөриень хараада абабал, хамта дээрээ 17,2 миллиард түхэриг һомологдохо гэхэ гү, али энэ бүхы гаргашань мүнөө жэлэйхиһээ 1,2 миллиард түхэригөөр ехэ байха юм.

Колхозууд 1969 ондо өөһэдынгөө мүнгэ зөөреэр, мүн банкһаа удаан болзоройурьһаламжа абажа, ажахыгаа хүгжөөхэ хэрэгтэ 8 миллиард түхэриг зорюулха юм. Тиихэдэ колхозуудта үгтэхэ богони болзорой урьһалалга 8,6 миллиард түхэриг байха.

Энэ мүнгэ зөөриин ашаар бэелүүлэгдэхэ хэмжээ ябуулганууд совхоз, колхозуудта машина техникэ улам олошоруулха, хүдөөгэй ажалшадай байдал һайжаруулха байна бшуу.

КПСС-эй ЦК-гай майн (1966 он) Пленумэй шиидхэбэриие хүтэлбэри болгон, манай гүрэн уһанай ажахын барилгада, газараа эрид һайжаруулха хэрэгтэ жэл ерэхэ бүри ехэ мүнгэ һомолно. 1969 ондо газар уһалха, умдалуулха болон ондоо аргаар газар дайдые һайжаруулха ажалда 3,0 миллиард түхэриг гү, али байгша онойхидо орходоо 470 миллион түхэригөөр ехэ мүнгэн һомологдохо байна.

Хүдөө ажахын үйлэдбэридэ совхозууд улам ехэ үүргэ дүүргэдэг болохо зэргэтэй. Орон доторнай мүнөө 13 мянга шахуу совхоз бии. Тэдэнэй олониинь эрхим һайнаар оньһожоруулагдаһан, олзо доход ехэтэй жэшээтэ үйлэдбэриин ульгэр боложо үгэнэ.

1969 ондо үйлэдбэри хүгжөөхэ, совхозуудые шэнэ техникээр хангаха, газар ажал эрхилэлгые һайжаруулха хэрэгтэ нилээд ехэ зөөри—7,9 миллиард түхэриг, тэрэ тоодо бюджедһээ 3,2 миллиард түхэриг гаргагдаха юм.

Совхозуудай олзо доходынь улам дээшэлнэ. Ерэхэ жэлдэ совхозууд болон гүрэнэй хүдөө ажахын бусад предприятинууд 2,4 миллиард түхэригэй олзо оруулха, энээнэй ехэнхинь өөһэдэйнь мэдэлдэ үлэжэ, үйлэдбэри хүгжөөхэ, һайн хүдэлмэрилэгшэдые урмашуулха зорилгоор ашаглагдаха.

Хүдөө ажахын үйлэдбэриие улам аша үрэ ехэтэй болгохын тулада совхозуудые бүхы талаар ажахын тоосоондо удаа дараалан оруулха гээшэ онсо ехэ удха шанартай. 1969 ондо 2,9 мянган совхозые ажахын тоосоондо нэмэжэ оруулха гэжэ хараалагдана. Ерэхэ жэлдэ бүхы дээрээ 3,7 мянган совхоз ажахын тоосооной гуримаар хүдэлмэрилхэ юм. Энэнь бүхы совхозуудай 29 процент болоно.

1969 ондо колхоз, совхозуудта трактор, комбайнууд, хүдөө ажахын машинанууд, запасной частьнууд, минеральна үтэгжүүлгэ болон үйлэдбэридэ хабаатай бусад продукци ехээр үгтэхэ. Энээнэй ашаар «Союзсельхозтехника» гэжэ нэгэдэлэй товарай эрьесын хэмжээн 600 миллион түхэригөөр нэмэжэ, 10 миллиард түхэригтэ хүрэхэнь.

Колхозно үйлэдбэриие хүгжөөлгэдэ банкын урьһаламжа ехэ үүргэ дүүргэдэг. 1969 ондо колхозуудта капитальна хүдэлмэри хэхын тулада 1,9 миллиард түхэриг гэхэ гү, али мүнөө жэлэйхидэ орходоо 7,2 процентээр ехэ мүнгэн зээлеэр үгтэнэ.

1969 ондо колхозуудай олзо доходһоо 760 миллион түхэригэй алба налог абтахаар хараалагдана. Колхозуудай мүнгэн олзонь жэлэй туршада 1,5 миллиард түхэригөөр гү, али 5,8 процентээр ехэ болохоор хүлеэгдэнэ.

Олзо доходһоо алба налог абаха гуримые саашадань нарижуулха зорилго КПСС-эй ЦК-гай октябриин Пленум табиһан юм. Ажахын олзо доходой хэмжээнһээ дулдыдуулан налог ашаха, дотороо илгаатай гурим дүрим тогтоогдохо. СССР-эй Финансын министерство бусад зургаануудтай хамта тус асуудалаар дурадхал оруулхаяа бэлдэжэ байна.

Капитальна барилгын аша үрые дээшэлүүлхэ гээшэ партиин XXIII съездын табиһан зорилгонуудые шиидхэлгэдэ тон ехэ удха шанаргай гэжэ элидхэлшэ онсолон тэмдэглэбэ. Капитальна хүдэлмэридэ хамта дээрээ 1969 ондо 52,5 миллиард түхэриг һомологдохо, тэрэ тоодо бюджедһээ 25,5 миллиард түхэриг гаргашалагдахаар хараалагдана.

1969 ондо гэр байрын барилга үргэн ехэ хэмжээгээр үргэлжэлүүлэгдэхэ. Энэ ажалда 8,6 миллиард түхэриг һомологдожо, арадай ажахын түсэбөөр хараалагдаһан хэмжээндэ хүрэтэр байрын гэрнүүдые ашаглалгада оруулха арга олдохо. Гэр байра барилгын кооперации 1969 ондо хамта дээрээ 8,5 миллион дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүдые бариха. Харин энэ жэлдэ 6,9 миллион дүрбэлжэн метр талмайтай гэрнүүд баригдаа һэн. Гэр байра барилгын кооперациин табиһан зорилгоёо дүүргэхынь тулада 500 миллион түхэриг зээлеэр үгтэхэ. Энэнь 1968 онойхидо орходоо 22 процентээр ехэ.

Капитальна барилгада тодхогдоогүй түхеэрэлгэ ехэ бии. Энэнь 4 миллиард гаран түхэригэй болоно. Барилгадахи доторой арга боломжые улам ехээр ашаглаха, тэрэ тоодо тодхогдоогүй түхеэрэлгын запасые бага болгохо, тиигэжэ 1,4 миллиард түхэриг олохо гэжэ 1969 оной бюджет соо хараалагдаба.

Арадай ажахыда тусгаар удха шанартай барилгануудые түргэнөөр ашаглалгада оруулхын тулада СССР-эй стройбанкын урьһаламжын түсэб соо 600 миллион түхэриг хараалагдаба. Хэрбээ капитальна хүдэлмэриин түсэбэй үлүүлэн дүүргэгдээ һаань, энэ мүнгэн гаргашалагдаха ёһотой.

Правительствын шиидхэбэриин ёһоор, 1969 оной январиин 1-һээ капитальна барилгада шэнэ сметнэ нормонууд болон сэнгүүд тогтоогдохонь. Барилгын хүдэлмэриин индустриализациин, үйлэдбэриин технологиин һайжарһые хараадаа абажа тэдэ табигдаһан байна. Мүн 1967 ондо байгуулагдаһан барилгын министерствэнүүдэй үйлэдбэриин баазые бэхижүүлхэ гэжэ түсэб болон бюджет соо хараалагданхай.

1969 ондо барилгын болон барилгын материалнуудай промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй салин хүлһэн дээшэлүүлэгдэхэ. Энэнь барилгада хүдэлмэрилэгшэдые нэгэ газартань тогтоон ажаллуулха, капитальна барилгын түсэбые дүүргэхын түлөө урма зоригтойгоор хүдэлдэг болгохо аргын нэгэн болохо юм.

Дурсагдаһан һалбаринуудта ажалай түлөөһэнэй шэнэ гурим 1969 ондо удаа дараагаар бэелүүлэгдэхэ ёһотой. 1969 ондо энэ хэрэгтэ бюджедһээ 540 миллион түхэриг гаргашалхаар хараалагдана. Харин жэлэй туршада абажа үзэбэл, барилгашадай салин хүлһэнэй фонд хамта дээрээ 1,5 миллиард түхэригөөр шахуу ехэ болохо юм.

Эдэ бүхы хэмжээнүүд капитальна барилгые һайжаруулха, капитальна хүдэлмэридэ гаргашалагдадаг мүнгэ зөөриие үрэ ехэтэйгээр ашаглаха, барилгын болзор түргэдхэхэ, барилгын организацинуудта ажахын тоосоо саашадань бэхижүүлхэ зорилготой.

Хүн зондо зорюулан эд бараанай ехээр бүтээгдэдэг болоһоной үндэһөөр табан жэлэй түсэбэй гурбан жэлэй туршада эд бараанай эрьесын түсэб амжалтатайгаар дүүргэгдэжэ, үлүүлэн дүүргэгдэжэ байна гэжэ В. Ф. Гарбузов мэдээсэбэ. Энэ турша соо розничо худалдаа наймаанай эрьесэ 29 процентһээ үлүүгээр ехэ болоо.

1969 ондо розничо худалдаанай эд бараанай эрьесын хэмжээн 143 миллиард түхэриг байха, тиигэжэ, 1968 онойхитой сасуулбал, 7,5 процентээр ехэ болохо гэжэ хараалагдана. Мүн эд бараанай янза нэрэнь улам олон болохо, шэнэлэгдэхэ юм.

Худалдаа наймаанда мүнгэ һомолхо, зээлеэр үгэхэ хэрэгтэ шэнэ жэлэй ехэ мүнгэ зөөри гаргахаар хараалагдаба. Гүрэнэй худалдаа наймаанда мүнгэ һомолхын тула гүрэнэй бюджедһээ, мүн худалдаа наймаанай эмхинүүдэй өөһэдынь зөөриһөө 1,8 миллиард түхэриг гаргашалагдаха. Энэнь байгша онойхидо орходоо 6,8 процентээр ехэ. Эд хэрэглэгшэдэй кооперациин эмхинүүд хүдөөдэ худалдаа наймаа, бэлэдхэл болон бусад янзын ажал ябуулгые хүгжөөхэ хэрэгтэ 800 миллион шахуу түхэриг гаргашалха байна. Энэ зөөриин хүсөөр магазин, столово болон худалдаанай баазануудые олошоруулха, худалдаа наймаанай материально-техническэ үндэһэ һууриие һайжаруулха арга олдохо. Худалдаа наймаанай хэрэгтэ ерэхэ жэл 26 миллиард түхэриг зээлеэр үгтэхэ.

Арадай ажахыдахи эрьесын мүнгэ зөөриие ехэдхэхын тулада бюджедһээ 4,4 миллиард түхэриг гаргашалагдахаар хараалагдаа.

Һүүлэй жэлнүүдтэ КПСС-эй ЦК болон правительство соёл гэгээрэл, эрдэм ухаа, элүүрые хамгаалха хэрэг саашадань хүгжөөхэ, социальна мүнхэлэлгэ болон тэдхэмжые саашадань һайжаруулха зорилгоор ехэ ехэ хэмжээнүүдые бэелүүлээ гэжэ элидхэлшэ үргэлжэлүүлэн хэлэнэ. 1969 ондо социально-соёлой хэмжээ ябуулгануудта 51,0 миллиард түхэриг гаргашалагдаха гэхэ гү, али байгша онойхидо орходоо 2,3 миллиардаар ехэ мүнгэ зорюулха гэжэ СССР-эй гүрэнэй бюджет соо хараалагдаба.

Энэ мүнгэ зөөриие игэжэ хубаан гаргашалха гэбэл:

	млрд. түхэригөөр	
	1968 он	1969 он
Арадай гэгээрэл, эрдэм ба соёл	22,1	23,1
Элүүрые хамгаалалга ба физическэ культура	8,1	8,4
Гүрэнэй социальна мүнхэлэлгэ болон социальна тэдхэмжэ	18,5	19,5

Игэжэ бюджедһээ ехэ мүнгэ зөөриин гаргашалагдахын хажуугаар предприятинуудай, колхозуудай фондһоо болон профсоюзуудай зөөриһөө мүн лэ ехэ мүнгэн—6 миллиард гаран түхэриг социально-соёлой хэмжээ ябуулгануудта гаргашалагдаха.

Советскэ Союзда арадай һуралсал ехээр хүгжөө. Ниитэ һуралсалай һургуулинуудта, профессионально-техническэ училищинуудта, тусхай дунда болон дээдэ һургуулинуудта 60 миллион гаран хүн һурана.

Манай орон дотор үхибүүдые һургаха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулагдадаг. Һургуули болон һургуулиин гадуурхи эмхинүүдтэ 4 процентээр шахуу ехэ мүнгэ зөөри ерэхэ жэлдэ гаргашалагдаха, энэнь 7,4 миллиард түхэриг болохо юм.

Үхибүүдэй саад болон яслинууд олошорхо. Ерэхэ жэлдэ үхибүүдэй эмхи зургаануудта 3 миллиард гаран түхэриг гаргашалагдаха. Правительствын шиидхэбэриин ёһоор, һургуулиин наһа хүсөөгүй үхибүүдэй болон үхибүүдэй гэрнүүдтэ байдаг хүүгэдэй эдеэ хоолыень һайжаруулхын тулада 125 миллион түхэриг СССР-эй гүрэнэй бюджедһээ һомологдохонь.

Арадай ажахын болон соёл культурын бүхы һалбаринуудта хүдэлхэ кадрнуудые бэлдэхэ гээшэ мүнөө үедэ улам ехэ удха шанартай боложо байна. Тиимэһээ дээдэ болон тусхай дунда һургуулинуудта, профессионально-техническэ училищи болон бусад һургуулинуудта 4,3 миллиард түхэриг гаргашалха гү, али байгша онойхидо орходоо 4,8 процентээр ехэ мүнгэ гаргаха гэжэ бюджет соо хараалагдана.

Манай гүрэн улад зоноо элүүр энхэ байлгаха, хүниие эмнэдэг эрдэм ухаае хүгжөөхэ гэжэ хододоо оролдожо байдаг. Байгша ондо энэ асуудалаар СССР-эй Верховно Соведэй дүрбэдэхи сесси шиидхэбэри абаһан, мүн һаяхан КПСС-эй ЦК болон Советскэ правительство тогтоол абаһан байна.

Больница, поликлиникэ, эмшэлэлгын бусад эмхи зургаануудта 1969 оной бюджедһээ 8,4 миллиард түхэриг гаргашалагдаха юм.

Гүрэнэй социальна мүнхэлэлгэ болон тэдхэмжэдэ ерэхэ жэл 1 миллиардаар шахуу ехэ мүнгэн гаргашалагдаха. Энэ гаргашань хамта дээрээ 19,5 миллиард түхэригөөр үлүүлхэ юм. Али бүхы янзын пенси хүнүүдтэ түлэхын тулада бюджедһээ болон бусад аргаар 15 миллиард шахуу түхэриг зорюулагдана.

Гүрэнэй социальна мүнхэлэлгые ВЦСПС гүйсэдхэн бэелүүлжэ байдаг гээшэ. Соцстрахай бюджет 14,8 миллиард түхэриг байхаар СССР-эй гүрэнэй бюджет соо оруулагдажа, байгша онойхитой сасуулбал, 6,1 процентээр ехэ болгогдобо. Энэ мүнгэн хүдэлмэришэд, алба хаагшадые санатори, курортнуудта амаруулха, үхибүүдые пионерэй лагерьнуудта байлгаха, элдэб янзын пенси болон тэдхэмжэ ажалшадта үгэхэ хэрэгтэ зорюулагдаха юм.

Манай орон уласхоорондын асуудалнуудые амгалан ёһоор шиидхэхэ гэжэ эрмэлзэдэг. Арад зомнай эб найрамдалай болон социализмын дайсадай харатай ябуулгын хойноһоо һэргэг хёрхоор адаглан харана. Коммунистическа парти болон правительство уласхоорондын байдалай шахардуу шанга байһыень хараадаа абажа, оронойнгоо бэеэ хамгаалха шадалые саашадань бэхижүүлхэ талаар шухала хэмжээ абадаг.

Ороной өөрыгөө хамгаалха хэрэгтэ 1969 ондо СССР-эй гүрэнэй бюджедһээ 17,7 миллиард түхэриг гаргашалагдахань. Энэнь бюджедэй гаргашын 13,2 процентнь болоно.

Гүрэнэй хүтэлбэриин органуудые хангаха хэрэгтэ 1969 ондо 1,6 миллиард түхэриг гаргагдаха байна. Энэнь байгша оной хэмжээнтэй адли. Парти, правительствамнай хүтэлбэриин аппарадые сомор һайн, үнэгүй болгохо гэжэ оролдожо байдаг. Тиин энэ хэрэгтэ гаргагдадаг мүнгэ зөөриие алмаһанай ашаар 1,4 миллиард түхэриг арадай ажахын һалбаринуудай мүнгэ зөөридэ, бюджедэй доходто орохо гэжэ хараада абтаба.

Элидхэлшэ союзна республикануудай гүрэнэй бюджет дээрэ тусгаар тогтожо хэлээ. 1969 ондо энэ бюджет ехэ болохо. Тиин ерэхэ жэлдэ 60,5 миллиард түхэриг байха, ондоогоор хэлэхэдэ, байгша онойхидо орходоо 9,5 процентээр нэмээхэ байна.

Союзна республикануудай ажахыда 1969 ондо 51,1 миллиард түхэриг гаргашалагдаха, тэрэ тоодо бюджедһээ 24,8 миллиард түхэриг ба ажахынуудай өөһэдынь мүнгэ зөөриһөө 26,3 миллиард түхэриг һомологдохо.

Социально-соёлой хэмжээ ябуулгануудта союзна республикануудай бюджедһээ 33,5 миллиард түхэриг гаргашалагдаха, энэнь байгша онойхидо орходоо 2,9 миллиард түхэригөөр ехэ.

Союзна республикануудай бюджет соо нютагай бюджедүүд ехэ һуури эзэлнэ. Һүүлэй үедэ КПСС-эй ЦК, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум болон Советскэ правительство сельскэ, поселково Соведүүдэй ажал ябуулгые үргэдхэхэ, бюджедыень ехэ болгохо талаар хэдэн шиидхэбэри абаа юм. Энэнь социалис демократиие бүри ехээр дэлгэрүүлжэ, нютагай засагай үүсхэлые бадаруулха, хизаар, область, город болон район бүхэнэй экономико, соёл культурые хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ болоно.

СССР-эй Министрнүүдэй Совет СССР-эй гүрэнэй бюджедэй 1967 ондо дүүргэгдэһэн тухай тоосоое СССР-эй Верховно Соведэй баталамжада табина гэжэ министр В. Ф. Гарбузов мэдүүлбэ. Тус бюджет олзо орошын талаар 117,1 миллиард түхэригөөр гү, али 102,2 процентээр, гаргашын талаар 115,2 миллиард түхэригөөр гү, али 100,9 процентээр дүүргэгдэбэ. Тиигэжэ олзо орошонь гаргашаһаа 1,9 миллиард түхэригөөр ехэ байгаа.

СССР-эй Верховно Соведэй сессиин үзэмжэдэ табигдажа байгаа табан жэлэй түсэбэй дүрбэдэхи жэл болохо 1969 оной СССР-эй гүрэнэй бюджет хадаа эб найрамдалай бюджет, экономикые саашадань хүгжөөхэ, арад зоной байдалые һайжаруулха бюджет мүн гэжэ В. Ф. Гарбузов үгынгөө түгэсхэлдэ хэлэбэ.

ХҮҮГЭДЭЙ УРАН ЗОХЁОЛОЙ КОНКУРС

Агууехэ вождь Владимир Ильич Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо зорюулан, хүүгэдэй уншамаар һайн буряад зохёолнуудые бүри олон болгохо зорилгоор Буряадай АССР-эй Гэгээрэлэй министерство, ВЛКСМ-эй обком, республикын Уран зохёолшодой холбоон тусхай конкурс соносхоо.

Конкурсдо ерэһэн зохёолнууд уран һайханайнгаа талаар социалис реализмын ёһоор бэшэгдэһэн байха зэргэтэй. Конкурсдо иимэ темэнүүдтэй зохёолнууд абтаха болоно: Буряад арадай хуби заяанда В. И. Ленинэй, Коммунис партиин үүсхэһэн ехэ хубилалта, дайн, ажал дээрэ совет арадай гаргаһан баатаршалга, коммунис общественн шэнэ хүниие хүмүүжүүлгэ, гурбан үеын коммунист, комсомол, пионернүүдэй харилсаа холбоон, арадуудай хани барисаан зохёол бүхэндэ харуулагдаха байна.

Уран хурсаар бэшэгдэһэн роман, туужа, поэмэ, шүлэгүүд болон рассказуудай суглуулбари, зүжэг, «халуун шулуу долёоһон» хүнүүдэй научно-фантастическа зохёолнууд, документальна болон публицистическэ зохёолнууд конкурсдо абтаха болоно. Ород, буряад хэлэн дээрэ бэшэгдэһэн зохёолнууд абтана.

Бэшэгдэһэн зохёолнууд соо үхибүүдэй ажабайдал, ажаһуудал үргэнөөр харуулагдаха зэргэтэй. Энэ конкурс газетэдэ толилогдоһон үдэрһөө эхилжэ хүсэндөө ороно.

Конкурсдо 1970 оной январиин 14 болотор зохёолнуудаа эльгээжэ болохот. Конкурсын дүн апрелиин 22-то—В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн баяраЙ үдэр соносхогдохо.

Зохёолнууд иимэ адресаар абтаха: **Улаан-Үдэ хото, Соведүүдэй байшан, Буряадай АССР-эй Гэгээрэлэй министерство, «конкурсдо»** гэһэн тэмдэгтэй байха.

Конкурсдо эрхимлэгшэдтэ барюулагдаха гурбан шан тогтоогдоо. **Нэгэдэхи шангынь—800 түхэригэй, хоёрдохи хоёр шан тус тустаа 600-гаад түхэриг байха. Гурбадахи гурбан шан мүн лэ тус тустаа 400—400-гаад түхэриг.**

Конкурсын шанда хүртэһэн зохёолнууд 1970 оной хэблэлэй түсэбтэ оруулагдаха юм.

НЮТАГ НЮТАГАЙ ҺОНИН

ҮХИБҮҮДЭЙ АЯНШАЛГА ОЙРТОБО

Республикымнай хото, хүдөөгэй олонхи һургуулинуудай багшанар эрдэм номдоо онсо шалгарһан, һайнаар хүдэлһэн һурагшадаа урмашуулан баясуулхые, тэдэнэй оюун мэдэрэл бүри гүнзэгырүүлхые оролдон, жэл бүхэндэ холо, ойрын аяншалгануудта эльгээдэг болонхой. Хэн, ямар һурагша түрэл орон соогуураа, гоё һайхан, алдар суута хотонуудаар аяншалхаяа арсаха гээшэб! Тэдэнэр холуур ябажа, уншаһан, дуулаһан юумэнүүдээ хоёр нюдөөрөө хараһайб гэжэ досоогоо ходо һанажа ябадаг аб даа.

Мүнөө болохоёо байһан үбэлэй амаралтын үедэ олонхи һургуулинуудай һурагшад холын һонирхолтой аяншалгада мордохоёо түхеэржэ байгаа ёһотой. Жэшээлхэдэ, Улаан-Үдын хүдөөгэй аймагай Харганаагай найман жэлэй, Хориин аймагай Дэдэ-Тайлсын дунда һургуулинуудһаа хамта дээрээ 65 һурагша Эхэ оронойнгоо ниислэл хото Москва ошожо амаралтаяа үнгэргэхэ байна. Мүн Ленинград хото ошохо һурагшадшье олон даа. Загарайн аймагай Элхиин дунда һургуулиин юһэдэхи классай һурагшад жэл бүри Ленинградта ошодог заншалтай юм. Тиихэдэ Баргажанай аймагай Шитханай, Түнхэнэй Жэмһэгэй һургуулинуудай һурагшад хүрьгэ Эрхүү хотодо аяншалхаар бэеэ зэһэнхэй.

В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе үргэнөөр тэмдэглэхэ гэжэ манай совет арад зон ехэ бэлэдхэл хэжэ байнхай. Тиимэһээ агуу вождиин ябаһан нангин газарнуудаар мүнөө жэл һурагшад олоороо аяншалха юм. Иимэ зорилготойгоор Улаан-Үдэ хотоһоо үхибүүдэй тусхай поезд Красноярска хизаарта оршодог Шушенск хүрэхэ байна.

Гадна амаралтын үедэ хүдөөгэй һургуулинуудһаа Улаан-Үдэдэ 500 гаран үхибүүд ерэхээр хараалагдана. Тэдэнэр түүхэтэ газарнуудтай, промышленна предприятинуудтай танилсаха, кино, театрнуудаар, һургуулинуудаар аяншалха байна.

Мүн Шэтын областиин Агын Буряадай национальна округой Могойтын аймагай Одоной дунда һургуулиин 10-дахи классай 25 һурагшад Улаан-Үдэдэ ерэхэ.

— Бидэнэр түрэл Буряадайнгаа ниислэл хототой танилсаха тон ехэ хүсэлэнтэйбди,—гэжэ тэдэнэр бэшэнэд. Аяншалгадань амжалтэ хүсэе!

М. ЦЫРЕНОВ.

ҺУНГАГШАДАЙ ЗАХИЛААР

Мухар-Шэбэрэй аймагай Соведэй гүйсэдкомой, тэрэнэй таһагуудай хүтэлбэрилэгшэд Суулгын совхоздо ошожо, һунгагшадайнгаа үмэнэ өөһэдынгөө ажал ябуулга тухай тоосоһон, тэдэнэй һанамжа дурадхалнуудые шагнаһан байна.

Энэ хүдэлмэриие гурбан бүлэг болоһо Суулга, Зангин, Шаралдай тосхонуудта үнгэргөө. Тоосоо хэхынгээ урда тээ тус нютагуудта ажаһуудалай, соёл культурын хангалга, худалдаа наймаанай эмхинүүдэй хүдэлмэриин али зэргэ байһаниие хаража үзэһэн байха юм. Мүн аймгүйсэдкомой таһагуудые даагшад һунгагшадтай уулзаа, тэдэнэй һанамжа дурадхалнуудые тодорхойлон, гомдол, мэдүүлгэнүүдые соносоо.

Аймгүйсэдкомой секретарь А. С. Щепина, аймагай Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Ц. О. Цыбиков, аймагай Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо П. А. Фалилеев гэгшэд нютагуудта элидхэл хээ.

Һунгалтаһаа хойшо үнгэрһэн үе соо аймагай Соведэй ээлжээтэ сессинүүд тогтоогдоһон болзортоо үнгэржэ, ажахын, соёл гэгээрэлэй, ажалшадай ажаһуудалай шухала асуудалнуудые шиидхэжэ байһан. Һунгуулиин үедэ арадай һунгамалнуудта хүн зоной үгэһэн захяа даалгабаринуудые бэелүүлгэдэ аймагай Совет ехэхэн анхаралаа хандуулжа байгаа. Ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангаха захил абалгын, заһабарилгын 8 таһаг эмхидхэгдээ. Хоёр шэнэ клуб, хэдэн магазин, столовонууд, үргэн экрантай хэдэн кино-түхеэрэлгэ бүтээгдэбэ. Ажалшадай шэнэ байранууд олоор баригдаһан байна гэжэ тоосоон соо элидхэгдэбэ.

Аймагай гүйсэдкомой таһагуудые даагшадай һунгагшадтай уулзаха үедэ олон һонин дурадхалнууд, һанамжа ороо. Эдэниие аймагай Соведэй гүйсэдком өөрынгөө саашанхи ажал ябуулгада хүтэлбэри болгон бэелүүлхэ гэжэ шиидээ.

Б. ЖАМБАЛОВ.

СПОРТСМЕНҮҮД ОЛОШОРНО

Зүүн-Сибириин технологическа институдай спортсменүүд үнгэрэгшэ зундаа нилээд амжалтануудые түйлаһан байна. Тэрэнэй ашаар байгша ондо тус институдта спортын зургаан шэнэ мастер годоруулагдаа. Тиихэдэ мүн лэ дурсагдагша хугасаа соо долоон нүхэд мастерта кандидадай нормо дүүргэжэ, гушан долоон эдиршүүл спортын нэгэдэхи разрядтай болоһо шадаа һэн.

Технологическа институдай спортсменүүд республика дотороо, мүн орон соогоо үнгэргэгдэдэг ехэ ехэ мүрысөөнүүдтэ заатагүй хабаадалсажа байдаг. Тиигэжэ тэдэнэр спортын олохон зүйлнүүдээр республика соогоо нэгэнтэ бэшэ шалгарһан байха юм.

Спортын мастернууд Б. Зориктуев, Д. Бабудоржиев, Я. Цу-Юсен, Н. Радаева, С. Можаев, С. Воронин, В. Минаев болон бусад олон нүхэд Россин, мүн ССР Союзай түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөнүүдтэ олон дахин амжалтатай хабаадалсаһан байха.

Һаяшаг спортын 12 зүйлөөр болоһо үнгэрһэн республикын студентнэрэй спартакиадада Зүүн-Сибириин технологическа институдайхид дахинаа шалгараа һэн. Тиигэжэ тэдэнэр «Буревестник» гэжэ республикын һайн дуранай спортивна бүлгэмэй дамжуулгын тугта дүрбэдэхеэ хүртөө.

О. МЕРКУЛОВ.

АХЫН АЙМАГАЙ ҺОНИН

ҺУРАГШАДАЙ КОНЦЕРТ

Сорогой 8 жэлэй һургуулиин 7-дохи классай һурагшад багша В. Ж. Мунконовой хүтэлбэри доро «50 лет Октября» колхозой Богсон һууринай малшадта һонирхолтой наада, зүжэг харуулба. Һурагшадай концертын программада дуун, хатар, уран уншалга бии байгаа.

Концертын эхилхэһээ урдахана колхозой парткомой секретарь Б. М. Марзаев, малшадта уласхоорондын байдал тухай лекци уншаа.

Мүн багша В. Ж. Мунконов эхэ, эсэгэнэртэй хөөрэлдэжэ, үхибүүдэйнь ямараар һуралсадаг тухай мэдээсэбэ.

Эдир артистнарай наадые малшад һонирхожо, дахин ерэжэ, наада зүжэгөө табижа байхыень хүсэһэн байна.

И. С. ТУРГЕНЕВТЭ ЗОРЮУЛАГДАБА

Ородой агууехэ уран зохёолшо И. С. Тургеневэй түрэһөөр 150 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баяр ёһололой суглаан аймагай соёлой байшанда болоо. Ород хэлэнэй багша Л. И. Дугарова уран зохёолшын ажал ябуулга тухай элидхэл хэбэ.

Орлигой дунда һургуулиин 9-дэхи классай һурагшад И. С. Тургеневэй зохёолнуудһаа хэһэгүүдые уран гоёор уншажа, суглараагшадые һонирхуулаа.

В. ГАЛСАНОВ.

ШЭНЭ КИНО

ДЕКАБРЬДА ГАРАХАНЬ

Удхаар баян, хаража һууххадт урматай кинофильмүүд декабрь һарада республикын кинотеатр, клубуудта харуулагдахаар абтаба. Тэдэнэй нэгэн—«**Гроза над Белой**» гэһэн уран һайханай фильм болоно. Совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүдые байгуулалсагшадай нэгэн, бэлигтэй полководец М. В. Фрунзиин ажабайдалда зорюулагдаһан энэ фильм «Ленфильмын» киностудида зохёогдожо, экран дээрэ табигдаба. Граждан дайнай үедэ полководец Фрунзиин ударидажа ябаһан Армиин сэрэгшэдэй 1919 ондо Зүүн фронт дээрэ Колчагай банданудтай яажа тэмсэжэ гараһан тухай кино соо харуулагдана.

Михаил Васильевич богонихон саг соо В. Куйбышевай туһаламжаар хүсэтэй арми байгуулжа, Колчагай, генерал Ханжинай сэрэгүүдые бута сохижо гарана. Фильмын рольнуудые А. Михайлов, А. Яковлев, Н. Тенякова, Г. Куликов, Г. Юхтин, Б. Кашпур, М. Глузский болон бусад артистнууд гүйсэдхэнэ.

«**Иван Макарович**». Иимэ гаршагтай фильм бусад кинокартинануудай дунда бии. Тус фильм дотор Эсэгэ оронoo хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ һурагшын абари зангай яагаад хүмүүжэһэн тухай хэлэгдэнэ. Иван Макарьвич гэһэн нэрэ обог Ванькын 14-тэй болоходонь үгтэһэн байгаа. Дайнай эхилхэдэ арбан гурбатай болоодүй ябаа. Тэрэнэй эсэгэнь фронт дээрэ унаһан. Ваниин эхэтэйгээ эвакуацида ошожо ябтарнь, эхэнь бомбын аюулда орожо наһа барана.

Ваниин намтар хадаа дайнай шэрүүн жэлнүүдтэ фронт шадар үзэгдэдэг тэрэ сагай үхибүүдэй намтартай тон адли. «Беларусфильмын» киностудида зохёогдожо гараһан тус кинодо Витя Махонин, Тамара Логинова, Николай Еременко, Аркадий Трусов, Елена Максимова, Ира Бразговка, Люда Кочка, Миша Макаров гэгшэд наадана.

Эсэгэ оронoo хамгаалгын Агууехэ дайнда эрэлхэг баатаршалга, габьяа харуулһан 316-дахи стрелково дивизиин (удаань Панфиловай нэрэмжэтэ 8-дахи гвардейскэ болгогдоһон) Эхэ оронойнгоо ниислэл хото — Москваа дайсанһаа яагаад хамгаалһан тухай хэлэгдэнэ. Панфиловай нэрэмжэтэ дивизидэ казах арадай эрэлхэг зүрхэтэй хүбүүд олоороо ябалсажа, ёһотойл баатаршалга харуулна.

Генерал Панфиловай ролиие РСФСР-эй габьяата артист Всеволод Санаев гүйсэдхэнэ.

«Казахфильмын» киностудида зохёогдожо гараһан «**За нами Москва**» гэһэн уран һайханай энэ фильм республикымнай хото, хүдөөгэй кинотеатр, клубуудта һаяар харуулагдахань.

«**Ошибка резидента**». Хоёр частьһаа бүридэһэн энэ картина дотор олон жэлдэ разведчик ябажа, «уласхоорондын» дүршэлтэй болоһон тагнуулшан тухай хэлэгдэнэ.

Тагнуулшан-разведчигэй нэрэнь—«Надежда». Тэрэ хилын саана гараһан ородой граф Тульевай хүбүүн гэһэн гарбалтай. Совет паспортын ёһоор, тэрэ Михаил Заронов болоһон...

Ээлжээтэ даабаринь—Совет Росси ерэжэ, атомна промышленностиин асуудалда хабаатай хүшэр хүдэлмэри хэхэ [...] Тиигэжэ ябаһаар бэрхэ гэлсү[...] энэ дайсан совет чекисти[...] гэнтэ баригдажа, өөрынгөө [...] алдуу эндүү яагаад гар[...] мэдэнэгүй.

Совет контрразведчик Па[...] рольдо эстрадын артист М[...] Ножкин наадана. М. Горьки[...] рэмжэтэ киностудида зохёо[...] гараһан тус кинофильмдэ ар[...] нууд О. Жаков, Э. Шал[...] Е. Копелян, Н. Граббе, В. [...] ченко гэгшэд хабаадалсана.

Тэрэшэлэн «**Всего одна жи[...]**», «**Дом и хозяин**», «**Язык [...]ных**», «**Утренние колокола**» [...] уран һайханай кинофиль[...] энэ һарада экран дээрэ таб[...]хань.

Энээнһээ гадна, «**Вечное [...]ние**», «**Я вернусь к тебе,** [...]**сия**», «**Подросток**», «**Онно** [...]**тое в Мир**», «**Олимпийский** [...]**нобль**» гэһэн документальн[...] никальна, научно-популярн[...] нэ фильмүүд энэ һарада р[...] ликын кинотеатрнууд, клуб[...] харуулагдахаар хүлеэгдэнэ.

ХИЛЫН СААНАҺААА

ТЕЛЕФОН ★ ТЕЛЕГРАФ ★ РАДИО

ООН-ой Генеральна Ассамблеин пленарна заседани

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). ООН-ой Генеральна Ассамблеин пленарна заседани декабриин 9-дэ баяр ёһололой оршон байдалда үнгэрөө. Хүнэй эрхэ тухай бүгэдэ ниитын Декларациие ООН-ой Генеральна Ассамблеин баталан абаһаар хорин жэлэй ойдо—уласхоорондын энэ хуралдаанай түүхэдэхи улха шанартай шатада тус заседанинь зорюулагдаа.

Хүнэй эрхэ хамгаалха хэрэгтэ онсо габьяатай байһанайнь түлөө хэдэ хэдэн ажал ябуулагшадта ООН-ой алтан медальнууд ба шангууд баяр ёһололой оршон байдалда барюулагдаа.

Энэ жэл 6 хүндэ шангууд үгтөө. Тэрэ тоодо Т. Г. Шевченкын нэрэмжэтэ гүрэнэй университедэй профессор Н. Е. Недбайло оролсоо. Хүнэй эрхэдэ хабаатай асуудалнуудые шэнжэлэн шиидхэдэг ООН-ой олонхи органуудта, мүн уласхоорондын конференцинүүдтэ Украинын ССР-ые тэрэ түлөөлдэг юм.

ООН-ой генеральна секретарь У Тан пленарна заседаниин түгэсхэлдэ хуряангы үгэ хэлээ.

НАТО-гой ээрхэг түримхэй түсэбүүд

ВАШИНГТОН. (ТАСС). Американ хэблэлэй мэдээсэлһэнэй ёһоор, 50 корабльһаа бүридэһэн «олонациональна флот» эмхидхэхэ арга боломжо НАТО-гой командовани шэнжэлэн үзэжэ байнхай. НАТО-гой сэрэгэй хүтэлбэрилэгшэдэй һанамжаар, эдэ корабльнуудые Европо шадархи районуудта эльгээхэдэ болохо юм ха. Брюссельдэ, Хойто-атлантическа блогой ноябриин сесси дээрэ энэ һанамжань зүбшэн хэлсэгдээ гэжэ АН агентствын мэдээсэлһээ элирнэ. Норфол (Вирджини штат) гэжэ американ портово хотодо байрлаһан НАТО-гой зэбсэгтэ хүсэнүүдэй нэгэдэмэл командованиин штаб «о[...]циональна флот эмхидхэхэ тү[...]дые зохёохо» захиралта абаһа[...]на.

НАТО-гой «олонациональна [...] эмхидхэхэ зорилготой байһаа [...] мэдээсэлые лаблан соносхохо гү[...] буруушаахые гүйһан корреспо[...]нүүдэй асуудалнуудта госде[...]ментын ба пентагоной түлөөл[...]муртэй харюу үгөөгүй. [...] дайнда бэлэн байлгаа шаа[...]ха боломжонуудые НАТО саг [...]жэ шэнжэлнэ»,—гэжэ тэдэнэй түлөөлэгшэнь хэлээ.

Аша үрэгүй хөөрэлдөө дүүргэхэ

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). «Корейн нэгэдэлгэ тухай асуудал ООН-до зүбшэн хэлсэлгые болюулха шухала» гэһэн пункт Генеральна Ассамблейн Нэгэдэхи комитедэй зүбшэхэ зүйлдэ оруулхаар Генеральна Ассамблейдэ дурадхаха гэһэн Кубын делегациин мэдүүлгые ООН-ой Генеральна Ассамблейн Генеральна комитет олонхиин дуугаар һайшаагаа.

Корейе нэгэдхэхэ ба һэргээн байгуулха талаар ООН-ой комиссиин элидхэлые үндэһэ болгон, «Корейн асуудал» гэдэг тушаа дискусси хорин жэлэй туршада хэгдэбэшье, энэ асуудал шиидхэлгые бүри ойртуулаагүй гэжэ тэрэ дурадхалай гол удхые тайлбарилһан меморандум соо хэлэгдэнэ. «Корейн асуудал» КНДР-эй түлөөлэгшэдэй хабаадалгагүйгөөр шиидхэгдэжэ болохогүй гэжэ документ соо тэмдэглэгдэнэ.

Кубын делегациин дурадхалые Советскэ Союзай делегаци дэмжээ.

Зууршалгань буруушаагдаа

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Шоу гэгшын хэрэг Шэнэ Орлеанай окружной сүүдэй, мүн окружной прокурор Джим Гаррисоной мэдэлһээ гаргахаар оролдожо байһан, шэнэ-орлеанска бизнесмен Клей Шоуе үмэглэгшэдэй зууршалгые США-гай дээдэ сү[...] руушааба.

Үмэглэгшэдэй зууршалгые [...] шааһан дээдэ сүүдэй шии[...] Шоу гэгшые сүүдлэхэ болзор [...]ха арга олгоо.

Американ сэрэгшэдэй гэмт[...] шэнэ ябуулганууд

ХАНОЙ. ТАСС-ай корреспондент С. Афонин ингэжэ дамжуулба:

ДРВ-е бомбодолго ба Хойто Вьетнамай бүхы газар дээрэ буудалга болюулха тухай США-гай президентын мэдүүлһэнһээ хойшо 40 хоногой үнгэрөөшье һаань, Вьетнамай Демократическа Республикын хотонууд болон провинцинуудта агаарай тревого болодог байһаар. Декабриин 10-най үглөөнэй 5 час 30 минутада Ханойдо агаарай тревого соносхогдоо. Ниислэлэй агаарые хамгаалха сэрэгүүдэй подразделенинүүд американ самолёдые буудаа. Вьетнамда эсэргүү американ хорото ябуулгануудые мүрдэхэ комиссиин мэдээнэй ёһоор, американ самолёдууд байгша оной ноябриин 1-һээ хойшо Ханой шадар 10 дахин, Хайфон шадар 20 дахин тагнуулай ниидэлгэнүүдые хээ.

Американ авиаци тагнуулай ниидэлгэнүүдые хэхэһээ гадна, республикын газарые бомбодоһон ба буудаһан шэнэ баримтанууд тухай мэдээсэлнүүд ДРВ-гэй урда райо[...] абтажа байһаар.

Декабриин түрүүшын 10 туршада бомбодоһон ба буудал[...] рэһээнь, ДРВ-гэй олон зон [...] гарза хохидол ушараа.

Американ сэрэгшэдэй гэм[...] ябуулганууд ДРВ-гэй аюул[...] бэеэ даангы байдалда хама[...] эсэслэн зогсоохо тухай США-г[...]да эрид шанга эрилтэ табида[...] нам арадай дүрые ехээр гутаа[...] зүбтэй эрилтэнь ДРВ-гэй [...] түлөөлэгшын һүүлэй үеын хэл[...] дүүлгэнүүд соо тэмдэглэгдээ.

Вьетнамай Арадай армиин [...]дованиин мэдээнэй ёһоор, [...] Зэбсэгтэ Хүсэнүүд декабриин [...] американ 3 самолёт унагааг[...]гэй авиациин ба агаар ха[...] обороны сэрэгшэдэй энэ ам[...] «Куан дой нян зан» гэжэ газе[...] дэглэхэ зуураа, байгша оной [...]риин 1-һээ хойшо ДРВ-гэй газ[...]рэ американ 12 самолет уна[...]габа.

Хариин сэрэгүүдые Урда Корейһээ гаргуулха

НЬЮ-ЙОРК. ТАСС-ай корреспондент Э. Баскаков ингэжэ дамжуулна:

СССР-эй, БССР-эй, Болгариин, Венгриин, Гвинейн, Камбоджын, Конгын (Браззавиль), Кубын, Мавританиин, Монголой, Польшын, Румыниин, УССР-эй ба Чехословакиин делегацинууд Корейе эбэй гуримаар нэгэдүүлхэ хэрэгтэ ушардаг бэрхэшээлнүүдые усадхаха, Ази ба Алас-Дурна зүгтэ аюулгүй байдал, эб найрамдал тогтоохоор хараалһан резолюциин проект ООН-ой Генеральна Ассамблейн Нэгэдэхи комитедэй хаража үзэхыень дурадхаа.

15 жэлэй саада тээ баталагдаһан, Корейдэ амгалан байдал тогтоохо тухай хэлсээнүүд орон доторнь бата бэхи эб найрамдал хангаха, тэдэнэйһээ хариин гүрэнүүдэй сэрэгүүдые гаргуулха гэжэ хараалһан байгаа. КНДР-тэ ямаршье хариин сэрэгүүд үгы, тиимэһээ Урда Корейн газар дээрэ Американ сэрэгүүдэй үлэхэ ямаршье үндэһэ баримта байхагүй. «ООН-ой сэрэгүүдэй» туг доро байхаар эльгээгдэһэн хариин сэрэгүүд ба Американ бүхы сэрэгүүдые Урда Корейһээ энэ резолюциин абтаһанай һүүлээр 6 һарын турша соо бүрин хүсэд гаргаха гэжэ хараалһан шиидхэбэри Генеральна Ассамблейн баталан абаха ёһотой гэжэ проектые зохёогшод дурадхана.

Гэхэтэй хамта США түрүүтэй бүлэг делегацинууд корей арадай дотоодын хэрэгүүдтэ империалис гүрэнүүдэй хуули бусаар хамааралгые үргэлжэлүүлхэ, «ООН-ой туг доро» Урда Корейе хариин гүрэнүүдэй эзэмдэлгые зандань үлөөхэ,[*] тэрэнэйлэн Зүүн-Урда Азидахи шахардуу байдал шангадхаха, корей арадай өөһэдынгөө байдал өөһэдөө тодорхойлхо эрхэеэ баримталан Корейе нэгэдхэхэ хэрэгтэ һаад ушаруулха зорилготой проект комитедтэ дурадхаа. США-һаа гадна, Австрали, Англи, Япон болон бусад оронуудай делегацинуудай дэмжэһэн, Урда Корейн газар дээрэ байдаг американ ба бусад хариин сэрэгүүдэй үлэлгые үмэглэхэ һэдэлгэ энэ проект соо гаргадаа.

Баруун Германида һурахаяа ерэхэнь

БОНН. (ТАСС). Индонезиин армиин офицернууд Баруун Германида һурахаяа ерэхэ юм ха. Энэнь бундесверэй генеральна инспектор Мэзьерэй Индонезиин президент, энэ ороной зэбсэгтэ хүсэнүүдэй ахамад командалагша Сухартатай Джакартада хэһэн хэлсээнүүдэй дүнгүүдэй нэгэн гээшэ. Эндэ мэдээжэ[...]ной ёһоор, Индонезиин офи[...]дэй түрүүшын бүлэг бундесве[...] структорнуудай хүтэлбэри до[...]ралсалай хэшээлнүүдые [...] ерэхэ жэлэй январь һарада [...]дэхэ юм гээд Джакартада ёһоор соносхогдоо.

Айлга сошордолгын оршон байдалда

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). «Гэмтэ ябуулгануудай урда һүрдэхэ айха ушар мүнөө бидэнэй эгээл ехэ түбэг сошордолго болоо. Хаанашье—манай ажаллаха, унтаха, ябаха үедэмнайшье—энэ айха һүрдэхэ ябадал биднһээ халанагүй»,—гэжэ сенатор Эдвард Кеннеди мэдүүлээ. Хуулиин нэһа хүрөөгүйшүүл—гэмтэ хэрэг х[...] заһаруулан хүмүүжүүлхэ [...] Моргантаун (Баруун Вирги[...] хотодо декабриин 9-дэ нээхэ [...] хэлэхэдээ, гэмтэ ябуулгануу[...] сэхэ программада мүнгэ е[...] молхыень США-гай правите[...] уряалаа.

Клиффордын мэдүүлгэ

ВАШИНГТОН. (ТАСС). Холбоото Штадууд Урда Вьетнамдахи зэбсэгтэ хүсэнүүдэйнгээ тоое хороохоор мүнөөдөө түсэблэнэгүй гэжэ обороны министр Кларк Клиффорд пресс-конференци дээрэ декабриин 10-да мэдүүлбэ.

Министрэй хэлэһэнэй ёһо[...] мянга шахуу американ со[...] мүнөө тэндэ бии.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕ[...]

КОСТА-РИКЭ. Гүрэнэй бүхы нютагуудта ажаһуудалай эрхэ байдал һайжаруулха, салин хүлһэ дээшэлүүлхэ эрилтэтэй ажалшадай хүдэлөөн үргэдэжэ байһаар. Зураг дээрэ: Поэрто-Лимондохи ашаа ашагшад забастовкын үедэ.

ТАСС-ай фотохронико.

ПРАВДА БУРЯТИИ МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Нэгэдэхи хуудаһанда: СССР-эй Верховно Соведэй долоодохи зарлалай табадахи сессиин материал. СССР-эй Верховно Соведэй сесси дээрэ СССР-эй Госпланай түрүүлэгшэ, депутат Н. К. Байбаковой хэһэн элидхэл.

Хоёрдохи хуудаһанда: СССР-эй Верховно Соведэй сесси дээрэ СССР-эй Госпланай түрүүлэгшэ, депутат Н. К. Байбаковой хэһэн элидхэлэй түгэсхэл.

Гурбадахи хуудаһанда: СССР-эй Верховно Соведэй сесси дээрэ СССР-эй финансын министр, депутат В. Ф. Гарбузовай хэһэн элидхэл.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: нютаг нютагай һонин. Спорт. Хилын саанаһаа абтаһан мэдээсэлнүүд. Соносхолнууд.

СЭНХИР ЭКРАНУУДТА

18 часһаа «В первый раз — в первый класс» гэһэн Минскын телевизионно студиин документальна фильм. 18 час 15 минутаһаа «Хүдөөгэй гэрэлнүүд» гэһэн телевизионно журнал (буряад хэлэн дээрэ). 19 часһаа «Холо, ойрын һонин» гэһэн дамжуулга. 19 час 20 минутаһаа «Хүдөөгэй машинна парк» гэһэн дамжуулга. 19 час 40 минутаһаа «Чемпионка» гэһэн Пермь хотын телестудиин фильм. 19 час 55 минутаһаа «Партийна ажабайдал» гэһэн дамжуулга. 20 час 55 минутаһаа «Газар таряалан тухай декрет» гэһэн киноочерк. 21 час 15 минутаһаа ТАСС-ай лентээр абтаһан мэдээсэл. 21 час 20 минутаһаа «Уран һайханай самодеятельность» гэһэн телевизионно журнал. Ноль час 30 минутаһаа һүниин хоёр час 30 минута хүрэтэр Москваһаа дамжуулга. Ноль час 35 минутаһаа «Хүгжэмтэ календариин хуудаһан» гэһэн дамжуулга. Ноль час 55 минутаһаа «Время» гэһэн һүүлэй һонинной программа. Нэгэ час 25 минутаһаа елүүр дээрэ орёо хүндэ упражнени гүйсэдхэлгөөр эхилһэн уласхоорондын мүрысөөн дамжуулагдаха.

Манай адрес, телефонуу[д]

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора—54-[...] приёмная—54-93, зам. редактора—68-08, зам. редактора—62-62, ответ. секретаря—50-52, зам. ответ. секретаря—66-7[...] отделы: партийной жизни—60-91, сельского хозяйства—64-[...] 63-86, пропаганды и агитации—56-23, промышленности [...] строительства—61-35, советского строительства и быта—69-[...] культуры и школ—60-21, писем и рабселькоров—67-81, [...]формации—34-05, общественная приёмная—56-62, машин[...] бюро—57-63, фотолаборатория—33-61.

Гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Со[...]те Министров БурАССР.

Н-02134. Зак. № 1177.